

— V svetovnem merilu nam organizacija krasno uspeva, rešiti moramo samo še organizacijo dela doma, pa bomo na zeleni veji...

Karikatura: ANDREJ NOVAK

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL — ZDRUŽITE SE!

Četrtek, 15. septembra 1966

Št. 36, leto XXII

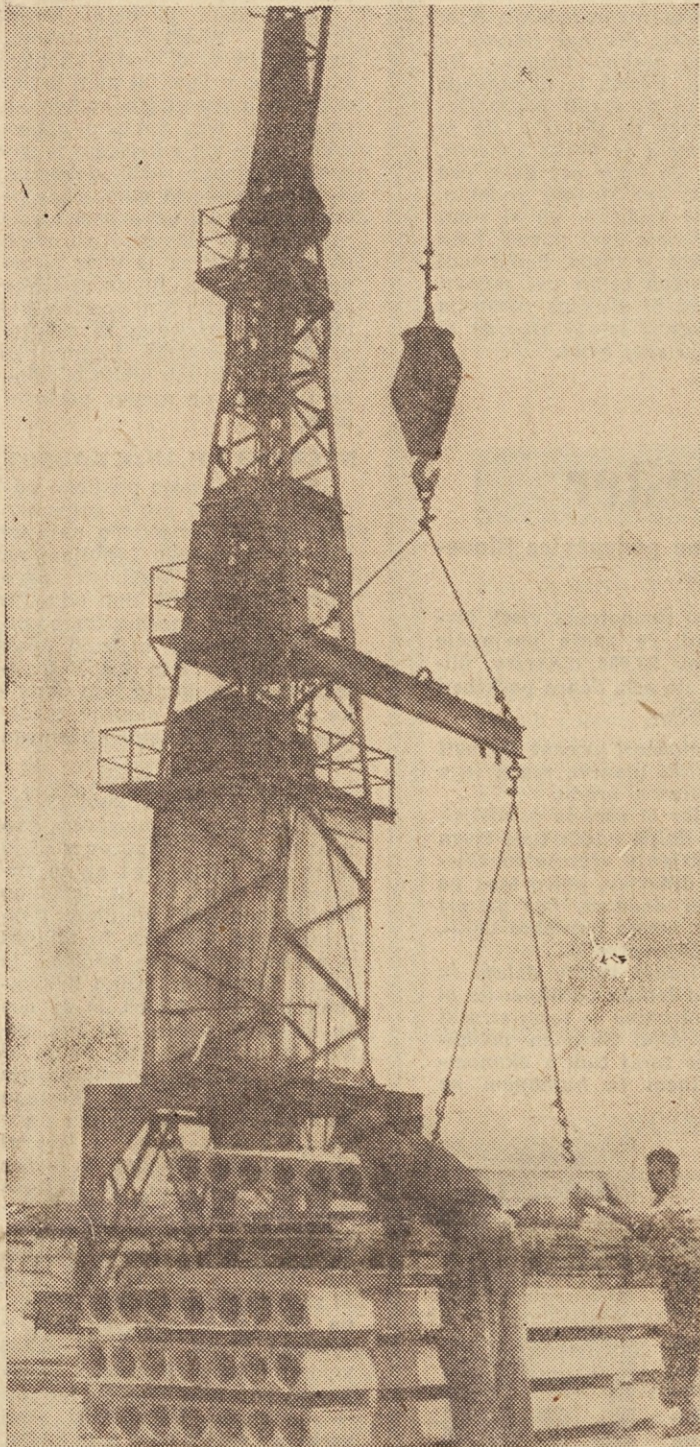
POSNEMANJA VREDEN
ZGLED
KRANJSKE »SAVE«

Posojila za šolanje

Naši delavci imajo sorazmerno dobre osebne dohodka, ki se v povprečju gibljejo med 70 in 80 tisoči starih dinarjev. Ni posebna redkost, da tudi priučeni delavec zasluži 100 tisoč starih din mesečno. To pa seveda še ne pomeni, da imajo tudi ustrezne možnosti za šolanje svojih otrok, še posebno, če je družina večja. Naš kolektiv sicer štipendira šolanje tistih kadrov, ki jih potrebuje, predvsem šolanje inženirskega in srednjetechničnega kadra ter ekonomistov — toda kako pomagati pri šolanju sposobnih otrok naših delavcev, za katere ni dosti štipendij, oziroma štipendij sploh ni, kot na primer za šolanje v gimnazijah? Ni prav, da sposobni otroci naših delavcev ne morejo nadaljevati šolanja samo zato, ker staršem za to manjka materialnih sredstev. Zato je naš delavski svet prejšnji mesec sprejel sklep o razpisu posojil za nadaljnje šolanje otrok članov našega kolektiva. Razpis smo objavili v začetku meseca v glasilu naše tovarne in sedaj čakamo, na kakšen odziv bo naletel.

Kolektiv Save je ta razpis toplo pozdravil, saj pomeni jasen dokaz prizadevanj samoupravnih organov, da — v okviru svojih možnosti seveda — ustrezajo željam in potrebam sodelavcev Save, med katerimi šolanje otrok prav gotovo ni na zadnjem mestu. Pričakujemo, da bomo dobili 2 — 30 pršenj za ta posojila in upamo, da

(Nadaljevanje na 2. strani)

VELIKAN, KI GA VODI ČLOVESKI RAZUM

Ne na pol poti!

Ko smo pred dobrimi 16 leti uzakonili delavsko samoupravljanje, smo prav dobro vedeli, da bo potreben čas, da se naučimo izkoriščati pravice, ki nam jih je ta zakon dal. Vedeli smo, da smo samoupravljanje samo deklarirali, mu dali zakonsko podlago, vse ostalo pa mu mora dati življenje v delovnih kolektivih.

To življenje pa je dalo različne rezultate: na splošno dobre, ponekod odlične, marsikje pa tudi nezadostne. Lahko bi rekli, da smo v samoupravljalški praksi postali »pismeni« v isti meri, v kateri smo izpričali našo politično pismenost.

Praksa pa je pokazala, da ta pismenost ni vezana samo za določene sredine, da so v istih mestih tako pismeni kot tudi nepismeni samoupravljalci. Razprave po brionskem plenumu CK ZKJ nam sedaj konkretno prikazujejo najrazličnejše zapreke, katere so stale pred delovnimi ljudmi, ki so hoteli ostvariti svoje samoupravljaljske pravice. Ponekod je takšna zapreka bil samo direktor, še pogosteje pa direktor z nekaterimi somišljeniki na vodilnih položajih. »Vrhuške« so v marsikaterem podjetju vzele samoupravljanje v zakup, neposrednim samoupravljalcem pa prepustile samoupravljanje na papirju. Te skupnice vodilnih so marsikje znale v organih samoupravljanja doseči tako rekoč vse, kar so hotele, s tem pa so te organe spremenile v golo fasado, za katero so skrivale svojo samovoljo.

Ne tako redko pa so tudi samoupravni organi vzeli delovnim ljudem njihove pravice s samim tem, da so tudi o najvažnejših vprašanjih odločali sami, ne da bi vprašali delavce za njihovo mnenje in voljo. Za delovne ljudi pa je končno vseeno, kdo jim krati njihove pravice — ali posamezniki, ali samoupravni organi, kajti rezultat se ne razlikuje mnogo, na vsak način pa je negativen.

Prav je, da so se v delovnih kolektivih po brionskem plenumu razživele razprave o tem, kaj vse zavira resnično samoupravljanje delovnih ljudi; prav je, da kritizirajo posameznike ali skupine, ki so si prilaščale samoupravljaljske pravice in prav je seveda tudi, če takšne posameznike in skupine kličejo na odgovornost in s tem v zvezi tudi konkretno ukrepa.

Vse to je prav, ni pa tudi dovolj!

Ni dovolj zaradi tega, ker se zelo verjetno zna zgoditi, da se bodo iste stvari čez čas ponovile, če ne bodo zagotovljeni pogoji, ki bodo to preprečili. Bodimo konkretni: če delovni kolektivi ne bodo imeli dobrih statutih in drugih aktov interne zakonodaje, potem bo v njihovi sredini še vedno dovolj možnosti za vsakovrstno krčenje pravic neposrednih proizvajalcev; če si ne bodo izoblikovali ustreznih pravilnikov o delitvi dohodka in o osebnih dohodkih, potem bo še vedno dovolj možnosti, da bo nagrajevanje potekalo po vseh drugih »merilih«, samo ne po delu.

Prav zato je tudi obsojanje samovoljnega prilaščanja samoupravljaljskih pravic delovnih ljudi in klicanje na odgovornost vseh tistih, ki so se pregrešili zoper te pravice, samo prvi korak k zagotovitvi stvarnega samoupravljanja. Za to zagotovitev je potrebno mnogo več, na vsak način pa je potrebno v vsakem delovnem kolektivu postaviti tudi trdna določila o pravicah, dolžnostih in odgovornostih vseh njegovih članov.

MILAN POGAČNIK

zacije vse premalo skrbno analizirale svoj težaven položaj in se premalo trudile, da bi ga tudi razrešile, ker si kljub nelikvidnosti izplačujejo osebne dohodka.

Torej smo lahko pričakovali, da bo prej ali slej tak predpis sprejet. Glede predpisa samega na sindikatih menimo, da je popolnoma v skladu z načeli gospodarske reforme. Poudarim pa naj, da so bile ob sprejemanju z dopolnilnim predpisom delovne organizacije premalo seznanjene. In ker gre za zelo pomemben predpis, ki bistveno vpliva na položaj delovnih organizacij, bi bilo smotno, postaviti daljši rok za začetek njegovega izvajanja. V tem času bi se lahko delovne organizacije, posebno tiste, ki jih ta predpis posebno prizadene, boljše pripravile na njegovo izvajanje.

Kakšno stališče so ob tem zavzeli slovenski sindikati?

Ko so nastale prve težave v zvezi z novim predpisom o knjigovodstvu v delovnih organizacijah, je CS ZSJ takoj posredoval pri Zveznem sekretariatu

(Nadaljevanje na 6. strani)

NADALJUJEMO JAVNO RAZPRAVO O REORGANIZACIJI SINDIKATOV IN DEPROFESIONALIZACIJI SINDIKALNIH DELAVCEV

Deprofesionalizacija je proces

Komisija za organizacijsko kadrovska vprašanja Republiškega sveta ZSS je minuli teden na seji, ki jo je vodil podpredsednik RS ZSS Andrej Verbič, razpravljala o volitvah v samoupravne organe socialnega zavarovanja v SR Sloveniji in o reorganizaciji sindikatov ter deprofesionalizaciji sindikalnih delavcev. Po razpravi o prvi točki dnevnega reda je sklenila priporočiti sindikalnim organizacijam, predvsem sindikalnim svetom, na katerih območju bodo volili nove samoupravne organe socialnega zavarovanja, naj sodelujejo pri vsebinskih pripravah na volitve, po razpravi o drugi točki pa, naj sindikalne organizacije in sindikalna vodstva začno javno razpravo o reorganizaciji sindikatov in deprofesionalizaciji sindikalnih delavcev ter na ta način omogočijo članom sindikata oblikovati čimveč stališč in predlogov, kako s spremenjenimi oblikami in metodami političnega dela povečati učinkovitost dela sindikatov.

V razpravi o prvem predlogu, na kakšen način spremeniti oblike in metode dela sindikatov, so člani komisije opozorili predvsem na površinsko obravnavanje deprofesionalizacije političnih delavcev v dnevnem tisku. Iz vsebine večine sestavkov, ki so doslej obravnavali ta problem, veje prepričanje, da je poklicnost političnega dela ne samo nekoristna, ampak da tudi zavira razvoj samoupravljanja, zelo redko pa je v dosednji javni razpravi o deprofesionalizaciji političnih delavcev slišati mnenje, da je treba najprej ustvariti razmere za deprofesionalizacijo, to je uporabljati kot glavno metodo političnega dela javnost in množičnost politične-

ga dela, šele nato pa se odločiti za nepoklicnost političnega dela ter drugačno kadrovsko politiko v sindikatih. Vendar pa tudi te trditve ne kaže absolutizirati. Že dosedanja praksa je namreč pokazala, da je bila aktivnost nekaterih ObSS ali drugih vodstev sindikalnih organizacij enaka ali celo večja, če so jo organizirali neplačani predstavniki (volonterji), kot v tistih sindikalnih organizacijah, ki so plačevale svoje politične delavce. Prav te ugotovitve narekujejo drugačno kadrovsko politiko. Z deprofesionalizacijo in spremenjenimi oblikami in metodami dela sindikalnih organizacij bi se lahko število plačanih sindikalnih političnih delavcev v

sindikatih celo bistveno skrčilo, vendar — in to je treba, da ne bo nespornost, še enkrat poudariti — v nobenem primeru na škodo političnega dela v sindikatih. O deprofesionalizaciji je treba zato razpravljati predvsem kot o procesu, ki bo trajal dlje časa, v katerem naj bi bili politični delavci, ki delajo sedaj še v drugih organizacijah in so preobremenjeni z družbenimi funkcijami, razrešeni teh funkcij in bi tako lahko uspešno politično delali tudi kot neprofesionalci. Razen tega je treba v času deprofesionalizacije tudi materialno urediti položaj deprofesionaliziranih sindikalnih delavcev, kakor tudi materialni položaj tistih delovnih ljudi iz

delovnih organizacij, ki se bodo odločili za nepoklicno politično delo v sindikatih. Zato je po mnenju komisije treba v javni razpravi o deprofesionalizaciji političnega dela razpravljati predvsem o tem, kako ustvariti pogoje za nepoklicno politično delo, to je, kako zagotoviti kolektivnost političnega dela, delitev dela in odgovornosti v vodstvih sindikalnih organizacij, večjo javnost dela, večjo vključenost članstva sindikatov v aktivno razreševanje samoupravnih problemov itd. Sele po tej razpravi, ki bi morala biti vsestransko poglobljena in bi morala upoštevati predvsem stališča sindikalnega članstva in občinskih sindikalnih svetov o tem problemu, bi se odločili za konkretno izvedbo deprofesionalizacije, vendar ne na vseh področjih hkrati niti ne po enotnem ključu, ampak prilagojeno specifičnim okoliščinam posameznih občin in področij.

Eden izmed predlogov, o katerem bi kazalo razpravljati, je, naj bi po deprofesionalizaciji (Nadaljevanje na 2. strani)

● STR. 2:
REZERVIRANI
STOLPEC

● STR. 3:
SAMOZADOVOLJSTVO SE JE ŠE
ZMERAJ
MAŠČEVALO

● STR. 4:
TRDNO
SHOJENA POT

● STR. 5:
PRAVICI JE BILO
ZADOŠČENO

● STR. 6:
OBVEŠČANJE
● STR. 7:
ARGUMENTI
NA TEHTNICI
● STR. 8:
TOVARNA
BREZ »BOTROV«

REZERVIRANI STOLPEC

Alojz Lozar

predsednik sindikalne podružnice podjetja Transavto v Postojni

● Če so ocene na občini pravilne, je vaša sindikalna podružnica zelo marljiva. Kaj menite, kaj je v vašem podjetju še narobe?

Verjetno v našem podjetju ni večjih nepravilnosti. Nepravilnosti najpogosteje izhajajo in neurejenega nagajevanja. Kjer je nagajevanje neizdelano, so tudi spori. Pri nas imamo v podjetju tri enote, ki samostojno delijo osebne dohodke. Ne morem trditi, da smo že vse prav uredili. Včasih še ni pravega razmerja med enotami in posamezniki, to pa sproti popravljamo. Sindikat pri tem pomaga. Zelo redke so pritožbe, da je nekdo dobil več, kot je zaslužil. V prometu je lahko izmeriti, kaj je kdo napravil. Pri nas je pravilo, da kdor več dela, več zasluži in to ljudem ni težko dokazati, ker imamo podatke, koliko kdo dela in koliko zasluži. Svoj zaslužek pa si vsak lahko izračuna sproti. Dela imamo v zadnjem času dovolj, tako da nas zanj ne skrbi. Če bomo delali, kot je treba, bomo tudi zaslužili. Ne rečem pa, da bi morali vedno ostati pri sedanjih delitvi. Včasih slišim kakšno pritožbo, da ni pravega razmerja med delovnimi enotami in upravo. Nekateri imajo vtis, da si zaposleni v upravi preveč lahko zaslužijo svoj kruh.

Anton Bešter

član IO sindikalne podružnice Slovenijales, Ljubljana:

● Vaš kolektiv ima razmeroma visok življenjski standard, če znaša povprečje osebnih dohodkov 88.000 dinarjev. Slišala sem pa, da ste zelo dobro poskrbeli tudi za letni oddih.

Da, že več let imajo naši delavci možnost poceni letovati v naših domovih v Martuljku in na Veliki planini, razen tega pa še v počitniški skupnosti Litije v Novem gradu.

Naši osebni dohodki niso slabi, vendar bi vsakdo pomišljal, ali bi si lahko z družino vred privoščil daljši oddih tudi izven teh domov. To smo upoštevali pri odmerjanju regresa in sklenili, da dobi vsak član po 30.000 starih dinarjev, poleg tega pa smo dali socialno šibkejšim še posebni dodatek, kar je pri nas že ustaljena praksa. Tega prispevka nismo pavšalno delili, ampak individualno, po socialnem položaju prosilca.

Cemu ta skrb za letovanje? Naši ljudje veliko delajo in organizem se pri tem izčrpuje. Če si med letnim oddihom ne bi privoščili poštenega oddiha, bi porasle bolezni — torej stroški podjetja, produktivnost pa bi se zmanjšala. Skrb in velikodušnost pri delitvi sredstev za oddih je torej tudi z ekonomskega stališča upravičena, da o socialnem in humanem ne govorim.

Vilko Pleterski

predsednik IO sindikalne podružnice Tovarne gospodinske opreme Gorenje, Velenje:

● Sezona letnih dopustov je tako rekoč mimo. Svojega počitniškega doma nimate, regresov za oddih ni bilo. Kako vam je torej uspelo, da je skoraj polovica vaših ljudi izkoristila proste dni za oddih na morju?

V zadnjem času beležimo v našem podjetju precejšen skok v proizvodnji in seveda tudi pri osebnih dohodkih. Sodim, da ni tako pomembno, če ima delavec regres za oddih, kot pa so pomembni njegovi osebni dohodki. Iz tega so tudi izhajali samoupravni organi v podjetju, ko smo razpravljali o regresih. Sklenili smo torej, da v danih možnostih izboljšamo osebne dohodke in se dodatnemu regresu pač odpovemo. Kot nadomestilo za K-15 pa je prejel sleherni član kolektiva 12 tisočakov, nezaopleni oziroma družinski svojci pa 10, otroci pa nekoliko manj.

Ker nimamo svojega počitniškega doma, smo iskali proste kapacitete drugod in seveda izbrali tiste možnosti, ki so bile za nas najbolj ugodne. Tako smo letos dopustovali v Fijesi, Crikvenici, Biogradu na moru in tudi drugod. Nihče se ni pritožil. Naj ob tem pomenim tudi to, da nudi naša sindikalna podružnica svojim članom kompletno opremo za taborjenje. Tako je na primer v letošnjem poletju preživelo počitnice pod platneno streho vsaj 50 družin naših delavcev. Vso opremo nudimo tudi za zimске športe: od vetrovk, kavic in čevljev do smuč.

Albin Vidmar

predsednik IO sindikalne podružnice IGO, Ljubljana

● Kateremu notranjemu vprašanju se vaše sindikalno vodstvo trenutno najbolj posveča?

Tistemu, ki nas najbolj boli, čeprav ni najhujše, niti na videz najtežje rešljivo: trudimo se, da bi bile tople malice boljše. Kovinarji smo in trdo delamo, več z rokami kot s stroji, ki jih imamo premalo. Denarja ni zanje. Velikokrat materiala ne dobimo pravočasno in moramo potem, ko pride, podaljšati svoj delavnik, da pogodbenih rokov ne zamudimo. Delamo po deset ur ali še dalj, če je treba. Zato potrebujemo močno hrano, pa nam je ne uspe dobiti.

Obrat v Trnovskem pristanu se oskrbuje s toplimi malicami iz bežigradske javne restavracije, Gradiška, drugi obrat, pa jih dobiva iz Tehnograđenj. Oboje so poceni, na žalost pa tudi oboje premalo izdatne. Večinoma enolončnice. Mi dobro zaslužimo, nekateri potegnejo več kot 200.000 dinarjev na mesec, če delajo za dva, radi bi plačali več kot 167 din za toplo malico, če bi bila boljša.

Skupno smo prišli do prepričanja, da bi bili najbolj zadovoljni, če bi si uredili svojo kuhinjo. Vsaj začasno, dokler se družbena prehrana ne izboljša. Prostor smo že našli, morali smo se mu pa odreči, ker nam manjka skladišče za gotove izdelke. Išče mo pa že drug prostor. In po človeško bi radi jedli. Tole na »ponkih«, v dimu in prahu ni nič. Cetudi bi bila malica dobra, bi jo z manjšim tekom pojedli, ker smo doma navajeni jesti za čisto mizo.

POSOJILA ZA ŠOLANJE

Nov način materialne pomoči za šolanje otrok »Savinih« delavcev ● Tako pri štipendiranju kot tudi pri kreditiranju študija največja pomoč najmarljivejšim ● Možnosti za odpis posojil

(Nadaljevanje s 1. strani)
bomo lahko ustregli vsem prosilcem; če pa sredstev ne bo dovolj, bo delavski svet razpravljal o njihovem zvišanju.

Tako nam je dejal Borut Snuderl, mladi diplomirani pravnik in v. d. vodje kadrovske službe v Savi, ki nam je dal podatke o rezultatih kadrovske politike v tem velikem delovnem kolektivu, v katerem je zaposlenih okoli 1900 delavcev. Kot vsa podjetja gumarske industrije se tudi Sava bori z najrazličnejšimi težavami; surovine mora uvažati, za ta uvoz pa so potrebne devize, ki jih ni lahko zagotoviti. Zato tudi poseben interes tega kolektiva za šolanje visokokvalificiranih kadrov, ki s svojim znanjem lahko odločilno vplivajo na njegov poslovni uspeh.

NACRTNO ŠOLANJE KADROV

Sava ima svojo poklicno gumarsko šolo in svojo gumarsko tehnično šolo, v okviru naravoslovne fakultete v Ljubljani pa tudi gumarski oddelek prve stopnje. Študij na tam oddelku je prilagojen možnostim zaposlenih študentov in zato vsak semester traja leto dni. V štirih letih torej študentje tega oddelka končajo prvo stopnjo fakultete in dobijo diplomu obratnega inženirja.

Borut Snuderl pravi: »Sedaj imamo v Savi 30 inženirjev, devet ekonomistov, dva pravnik in 21 delavcev z višjo izobrazbo, mimo tega pa 40 gumarskih tehnikov in podobno število kemijskih tehnikov. Razmerje med inženirji in tehniki v našem razvojnem oddelku je 1:3, s čimer smo lahko kar zadovoljni. Ta oddelek je za nas še posebno važen, saj nas rešuje iz najrazličnejših težav, ki nam jih povzroča pomanjkanje deviz za uvoz surovin. Zasluha tega oddelka je na primer da v zadnjem času lahko v tovarni uporabljamo vzhodne surovine namesto zahodnih, do katerih smo težko prihajali. Nismo pa zadovoljni s številom ekonomistov v našem podjetju. Imamo jih devet, v zagrebškem RIZ, ki zaposluje samo 1500 delavcev, pa jih imajo kar 20; tudi v rotskem Tigru, ki je le nekaj večje podjetje od našega, imajo precej več ekonomistov kot mi — devetnajst. Ekonomisti torej vsekakor sodijo med tiste kadre, katerih šolanje bomo še štipendirali.«

Delavski svet Save je sklenil, da vsi štipendisti po zaključku šolanja morajo dobiti delovno mesto v Savi. Letos je na primer zaključilo šolanje 15 štipendistov tega kolektiva in vsi so se zaposlili v Savi.

Kolektiv tega kranjskega podjetja ni skop pri dodeljevanju sredstev za izobraževanje, kar ne pomeni, da je pripravljen dati sredstva tudi za slabe študente.

»Dva naša štipendista,« pravi Borut Snuderl, »sta za pol leta prekoračila rok, v katerem bi morala diplomirati. Prosila sta za podaljšanje štipendij, kar pa je naš upravni odbor odbil. Slabega odnosa do študija ne mislimo podpirati, saj želi kolektiv, ki je dal sredstva za štipendiranje in negativno vpliva na njegovo pripravljenost, da pomaga pri šolanju kadrov.«

NAJMARLJIVEJŠI DOBIJO NAJVEČJO POMOČ

To je gotovo tudi eden izmed vzrokov, da v Savi še posebej materialno stimulirajo dobre štipendiste in da bo isto veljalo tudi za tiste, ki bodo dobili posojilo za nadaljevanje študija, to posojilo bo v ostalem v isti višini, kot so štipendije.

Višina štipendij pa je v prvih dveh letih znašala za srednje šole 15.000 S-din, za višje in visoke šole pa po 22.000 S-din. V zadnjih dveh letih študija se štipendije zvišajo na 17.000 S-din v srednjih šolah na 25.000 S-din v visokih šolah, medtem ko za višjo šolo (gumarski oddelek) ostanejo enake kot v prvih dveh letih.

Posebno spodbudo štipendistom pomeni gibljivi del štipendije (in sedaj posojil), ki za dobre učence prvih dveh letnikov srednjih šol znaša 2.000 S-din, pri študentih višjih in visokih šol pa 3.000 S-din. Prav dobri učenci dobijo 4.000 oziroma 6.000

starih din, odlični učenci prvih dveh letnikov srednjih šol dobijo 7.000, višjih in visokih šol pa 10.000 din gibljivega dela štipendij, oziroma posojil.

V zadnjih dveh letih šolanja pa to »premiranje« poteka takole: dobri učenci vseh vrst šol dobijo 3.000 S-din, prav dobri po 6.000 S-din, odličnjaki v srednjih šolah dobijo še po 8.000, v višjih in visokih šolah pa dobijo po 10.000 S-din gibljivega dela štipendij in posojil.

Sava »premira« tudi slabe študente, seveda le v negativ-

Borut Snuderl, dipl. pravnik, v. d. vodje kadrovske službe v Savi

nem smislu: za vsako nezadostno oceno v spričevalu in ob konferencah jim odbijejo po 2.000 starih dinarjev. Vsaka pomoč pa preneha, če ima študent štiri ali več nezadostnih ocen, oziroma če ob koncu leta ne bo izdelal razreda.

Nadaljnja spodbuda za čim uspešnejši študij bo pri posojilih tudi možnost njihovega odpisa. Posojilo bo Sava odpisala seveda vsem tistim, ki se bodo po končanem šolanju zaposlili v njenem kolektivu, drugače pa bo pri odličnih študentih od 80 odstotni, pri prav dobrih 60, pri dobrih 40 odstotni odpis posojila. Rok za vračanje posojila je dvakratna doba, v kateri je študent prejemal posojilo, višina odpisa pa od učnih uspehov vseh študijskih let in socialnega stanja posojiljemalca. Upravni odbor Save bo pri odpisu upošteval tudi dejstvo, da se je posojiljemalec zaposlil na območju kranjske občine, na področju družbenih služb (v zdravstvu, prosveti itd.) Na vsak način pa bo odpisan gibljivi del posojil, ki so ga dobivali dobri, prav dobri in odlični učenci. V primeru neupravičenega odhoda v inozemstvo pa odpis posojila ne bo možen.

Kaže torej, da so v Savi zares dobro zastavili izobraževalno politiko; njihov sistem štipendiranja in dajanja posojil za študij pa vsekakor zasluži čimveč posnemačev!

MILAN POGAČNIK

SINDIKALNE ORGANIZACIJE O PREDLOGU CENTRALNEGA SVETA ZSJ ZA SKLICANJE ZVEZNE KONFERENCE SAMOUPRAVLJAVCEV

ODMEV IN PODPORA

Idejo za sklicanje konference samoupravljalcev Jugoslavije, na kateri bi delovni ljudje, predvsem neposredni proizvajalci, razpravljali o osnovnih vprašanjih delavskega in družbenega samoupravljanja, o uresničevanju načela delitve dohodka po delu in o medsebojnih odnosih v delovnih skupnostih, je formaliziral Svetozar Vukmanović-Tempo kot iniciativo sindikatov na razširjeni seji Centralnega sveta ZSJ letos 9. julija. Predsedstvo Centralnega sveta je ta predlog sprejelo in naslovilo posebno pismo vsem občinskim sindikalnim svetom, v katerem utemeljuje predlog za sklicanje konference in predlaga teme, o katerih naj bi razpravljali na konferenci samoupravljalcev, ki naj bi bila v prvi polovici prihodnjega leta.

Predlog tem Centralnega sveta ZSJ je doživel v nekaterih delovnih kolektivih in sindikalnih organizacijah kritiko, češ da teme govorijo največ o investicijah, ekstru dohodku, možnosti gospodarjenja in podobnih bolj strokovnih ekonomskih vprašanjih, čeprav je naslov konference — konferenca samo-

upravljalcev Jugoslavije. Tako je več predsednikov ObSS mnenja, da teze preveč suhoparno obravnavajo le sistemska vprašanja in da ima v tezah premalo prostora človek kot samoupravljač. V nekaterih podružnicah in delovnih organizacijah so bile pripombe k tezam še ostrejšje in pravijo, da obrav-

navajo človeka-samoupravljalca kot objekt, ne kot subjekt. Večina kritikov pa meni, da bi morala konferenca samoupravljalcev obravnavati predvsem vlogo in položaj delovnega človeka v našem samoupravnem sistemu, sistemska vprašanja pa obravnavati le posredno.

Po razgovorih z nekaterimi predsedniki ObSS lahko ocenimo, da sindikalne organizacije in kolektivi v Sloveniji pozdravljajo in s praktično dejavnostjo ter poživljeno politično aktivnostjo podpirajo predlog za sklicanje zvezne konference samoupravljalcev. Priporočajo pa, naj bi ta konferenca imela zares delovni značaj, na njej pa bi moralo sodelovati čimveč dejanskih nosilcev samoupravljanja, neposrednih proizvajalcev iz delovnih organizacij. No konferenci naj bi obravnavali praktične ekonomske in družbene možnosti za nadaljnji razvoj samoupravljanja, predvsem vprašanja decentralizacije upravljanja in delitve dohodka po delu. Po mnenju predsednikov občinskih sindikalnih svetov Celje, Maribor, Ljubljana in Koper naj bi konferenca podprla uveljavitev tega načela predvsem v delovnih enotah in strokovnih službah. Nekateri delovne organizacije iz Maribora in Ljubljane predlagajo, naj bi sindikati zagotovili med udeleženci konference najmanj 75 odstotkov delovnih ljudi iz neposredne proizvodnje. Večina sindikalnih organizacij in ObSS meni, da bo konferenca samoupravljalcev močno spodbudila neposredne proizvajalce za reševanje aktualnih vprašanj samoupravljanja in odpravljanja negativnih pojavov ter omogočila hitrejšo in doslednejšo realiziranje namerov reforme in sklepov britanskega plenuma. Zato nekateri ObSS predlagajo, naj bi se pred sklicanjem zvezne konference samoupravljalcev organizirali take konference v delovnih organizacijah, v občinah ali v mestih. V kolektivih in v občinah Ptuj ter v Ljubljani in Mariboru so se tudi že odločili za sklicanje takih konferenc. Največjo aktivnost pri tem je občutiti v občini Ptuj, pa tudi v Celju, Mariboru in v Ljubljani so osnovali posebne komisije, katerih naloga je proučiti dejansko stanje na področju samoupravljanja ter izdelati programe dela za predkonferenčno aktivnost sindikatov.

V. B.

DEPROFESIONALIZACIJA JE PROCES

(Nadaljevanje s 1. strani)
bilo od 87 voljenih plačanih političnih delavcev, ki delajo v vseh organih sindikatov v Sloveniji, še naprej plačanih približno 20. To bi lahko dosegli tako, da bi — ker je deprofesionalizacija proces, ne pa ukrep — prešli na neprofesionalne predsednike pri nekaterih ObSS in zmanjšali število profesionalnih političnih delavcev pri republikanih odborih in Republikanskem svetu ZSS. Prav tako naj bi bili tajniki vseh sindikalnih organov, tako v občinah kot v republikah, imenovani in ne voljeni, s čimer bi se spet zmanjšalo število voljenih profesionalnih političnih delavcev. Tajnike teh organov bi sindikalna vodstva poslej imenovala, imeti pa bi morali visoko in le v izjemnih primerih višjo izobrazbo s področja družbenih ved (ekonomisti, pravniki, sociologi, diplomanti visokih šol za politične vede itd.). Razen takšne strokovne izobrazbenosti naj bi sindikalna vodstva upoštevala pri

imenovanju tajnikov oziroma sekretarjev kot enega izmed glavnih kriterijev za imenovanje, njihovo politično razgledanost, ki je za aktivno politično delo v sindikalnih organizacijah nujno potrebna. Vodstva sindikalnih organizacij bodo morala določiti tudi službeni status ljudi, zaposlenih na takšnih delovnih mestih, in s tem njihovo odgovornost do voljenih organov sindikata. Le na ta način bo mogoče doseči, da tajniki sindikalnih organizacij kot nevoljeni družbeno politični delavci ne bodo ukrepali in odločali mimo izvoljenih organov sindikata in opravljali funkcije dosedanjih predsednikov ObSS in s tem »preraskli« predsednike volonterje, kar izražajo nekateri kot bojazen oziroma kot razlog, da bi izvoljenih sindikalnih delavcev še ne kazalo deprofesionalizirati.

Ob takšnem predlogu, so poudarili v razpravi člani komisije, pa ostaja še vedno odprtih več vprašanj. Nekatera

med njimi: kako urediti status predsednikov volonterjev v dogovoru z delovno organizacijo in vodstvom sindikalne organizacije, kako urediti materialni položaj plačanega družbeno političnega delavca itd. V zvezi s tem so bili člani komisije mnenja, naj bi bili osebni dohodki poklicnega političnega delavca v sorazmerju z višino dohodka, ki bi ga prejemal na delovnem mestu, na katerem je bil prej zaposlen itd.

To je le nekaj okvirnih misli, povzetek prvih mnenj, ne pa dokončno oblikovan predlog v zvezi z reorganizacijo sindikatov ter z deprofesionalizacijo političnih delavcev. Ta mnenja in še druga, ki so jih izrekli udeleženci na seji komisije, bo komisija posredovala tudi vsem občinskim sindikalnim svetom in republikanskim odborom. Šole po široki javni razpravi torej, na osnovi predlogov članov sindikata bo o teh problemih razpravljalo tudi predsedstvo Republiškega sveta ZSS. V. B.

Obisk delegacije Federacije dela ZAR

Minulo soboto in nedeljo je RS ZSS imel v gosteh delegacijo Federacije dela ZAR, ki je

v okviru že tradicionalnega prijateljskega sodelovanja z jugoslovanskimi sindikati bila na

osemdnevnem obisku v Jugoslaviji. Delegacijo Federacije dela

ZAR je vodil predsednik te federacije Ahmed Fahim, ki je tudi podpredsednik parlamenta ZAR, njena člana pa sta bila še Ibrahim Abdel Latif in Mohamed Fathi Doda, člana izvršnega odbora Federacije dela. Svoj obisk v Jugoslaviji je delegacija začela v Beogradu, kjer jo je sprejel predsednik ZSJ Svetozar Vukmanović.

V soboto dopoldne je delegacija Federacije dela sprejel podpredsednik RS ZSS Andrej Verbič. V razgovoru s predstavniki slovenskih sindikatov so se člani delegacije zanimali predvsem za gospodarski razvoj Slovenije.

Med svojim dvodnevnim bivanjem v Sloveniji je delegacija prisostvovala tudi finalu svetovnega veslaškega prvenstva na Bledu, v nedeljo zvečer pa je odpotovala v Zagreb.

V Zagrebu je v ponedeljek delegacijo Federacije dela ZAR sprejel predsednik republike Tito, nakar je ponovno odpotovala v Beograd na razgovore pred zaključkom svojega obiska. M. P.

VPRAŠANJA ZA KVIRINA PETRAČA, PREDSEDNIKA OBSS SLOVENSKE BISTRICA

»SAMOZADOVOLJSTVO SE JE ŠE ZMERAJ MAŠČEVALO«

»Samozadovoljstvo že samo po sebi ljudi usmerja še s to navado ali pa razvado, kakor bi jo kdo razumel.« k lagodnosti. Čisto po nepotrebnem se moramo ubadati pravi tovariš Kvirin PETRAČ, že tretje leto predsednik — volonter OBSS Slovenska Bistrica, sicer pa šef sektorja v domačem gradbenem podjetju Granit — če omenimo samo dve njegovi najvažnejši dolžnosti.

»Najbrž imate vzroke, da prav to omenjate na začetku najinega pomenka?«

»Dostikrat razmišljam o koreninah samozadovoljstva, ki je vse preveč očitno pri naših ljudeh. Eden od vzrokov je ta, da so z reformo naši kolektivi zvečine pridobili, mislim, v materialnem pogledu. Slabo idočih podjetij tako rekoč nimamo. Vendar je taka ocena hudo relativna. Tudi tam, kjer so na primer osebni dohodki nižji kot v občinskem povprečju, med ljudmi ni pravega gibanja, da bi se stvari izboljšale. Najvažnejši vzrok bo najbrž v tem, da 70 % vseh zaposlenih predstavlja ljudi, ki jim zaposlitev pomeni dodatni vir zaslužka, sicer pa doma še kmetujejo. Če k temu dodam še občutek strahu, da je bolje molčati in biti zadovoljen s tistim, kar imajo zdaj, da morda ne bi trpel posledice tisti, ki bi se glasno zavzemal za boljše, naprednejše rešitve, in pa neaktivnost sposobnejših ljudi, sem opisal poglavitne korenine samozadovoljstva. Imamo namreč primere, da starejši delavec, tako rekoč pred upokojitvijo, zasluži po 70 do 80 tisočakov na mesec, da pa v isti delovni organizaciji mladenič 25 let prejema samo po 20 do 25 tisočakov — pa sta oba zadovoljna. Nihče v podjetju pa se ne vpraša, če tak mladenič morda ne dela samo škode, ker ne dosega niti tistih rezultatov, ki jih v sedanjih pogojih organizacije dela in delitve dohodka lahko doseže človek, ki je voljan delati...«

»Ali to pomeni, da opisano stanje pogojuje sorazmerno počasen razvoj samoupravljanja in ne nazadnje tudi dokajšno mrtvilo pri delu sindikalnih podružnic?«

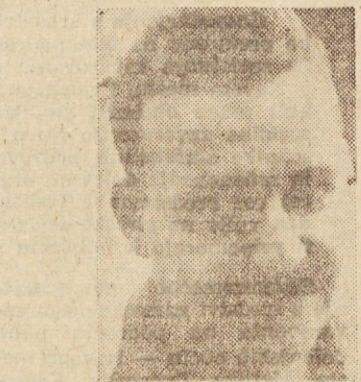
»Ne zamerite mi, če na vprašanje ne bom odgovoril naravnost. Zdi se mi namreč važnejše, da vsaj poznamo vzroke, ki zavirajo hitrejši razvoj samoupravljanja, pri čemer bi — kot eden dejavnikov — aktivnejše morale sodelovati tudi sindikalne podružnice.

Poglejte: slaba polovica zaposlenih nima popolne osemletke. Četrtna vodstvenih delavcev nima ustrezne strokovne izobrazbe. Le dobra polovica tistih, ki zasedajo kvalificirana delova mesta, dejansko izpolnjuje pogoje glede izobrazbe in znanja. V statutih smo na papirju lepo rešili vprašanja v zvezi z reelekcijo. Praksa pa govori drugače. Gre namreč za to, da sedanje stanje ni zaskrbjujoče in zato vsaka pobuda z naše strani ali pa izrečena kjerkoli drugje naleti na gluha ušesa in nejevoljno pripombo: kaj se vmešavate! Ker se temu pridružuje še precejšnja neiznajdljivost sindikalnih podružnic glede metod in oblik dela, ostajamo v nekakšnem začaranem krogu. Poskušamo pa to smer, da bi čimbolj osvetlili dalj, da ni prav, če se predajajo samozadovoljstvu nad sedanjim stanjem, da to ni perspektivna politika. Predvsem pa gredo naša prizadevanja v

to smer, da bi čimbolj osvetlili naše ljudi. Med drugim smo pripravili seminar za člane samoupravnih organov, da bi jim pomagali »odpreti« oči. V kratkem bomo te ljudi anketirali, da bi na podlagi njihovih pogledov ugotovili, ali se stanje vsaj malo izboljšuje, ali se je povečal vsaj njihov interes, da bi v podjetjih iskali perspektivnejše rešitve.

»Hočete reči, da je sedanje stanje takšno, da ni videti izhoda iz slepe ulice?«

»Ne, tega nisem imel v mislih. Imamo kolektive, ki so zelo daleč prišli pri organizaciji dela in proizvodnje, pri razvijanju in utrjevanju samoupravljanja. Veliko pomeni na primer to, da so neke, na primer v tovarni IMPOL, razčistili pojme o tem, kaj pomeni

centralizacija ali pa združevanje sredstev. Novo valjarno gradijo z združenimi sredstvi vseh delovnih enot, potem ko so se za to odločili prizadeti kolektivi enot. V Kmetijski zadruzi, kjer sicer še vedno obstaja velika centralizacija sredstev, so po zaslugi strokovnjakov bistveno izboljšali organizacijo dela in dosegli specializacijo po proizvodnih dejavnostih. Takih ali podobnih primerov bi lahko naštel še več. Sicer pa so nam takšna gibanja

najboljši napotek in dokazilo, da ravnamo prav, ko venomer nekaj drezamo. Končno nam dajejo tudi voljo in občutek, da naše delo le ni čisto brezplodno. Ze leta nazaj se namreč v nekaterih delovnih organizacijah spoprijemamo s istimi problemi pa se stvari nikamor ne premaknejo. V mislih imam obrate raznih podjetij, ki imajo svoj delež v drugih občinah. Takih obratov je pet in vsi so izvozniki. Zato imamo toliko večji interes, da bi tamkaj uredili tudi medsebojne ekonomske odnose, saj je delitev osebnega dohodka in uporaba sredstev za vzdrževanje njihova edina materialna pristojnost. Koliko sredstev pa ustvarjajo in kako jih porabljajo za te obrate, vedo le uprave podjetij in člani centralnih samoupravnih organov. Hkrati pa ugotavljamo, da je osveščenost pri teh kolektivih v primerjavi z ostalimi zelo, zelo nizka. Tako smo spet pri iskanju vzrokov takšnega stanja, ki v svojih posledicah povzroča številne nesporazume in končno tudi skajljene odnose.

»Če bi skušali na kratko opredeliti vlogo sindikatov pri razčiščevanju teh in še drugih problemov, kaj bi povedali?«

»Predvsem to, da stanje na našem področju zahteva precej specifične prijeme in da kljub najboljši volji pri iskanju ustreznih oblik nismo imeli najbolj srečne roke. Morda je takšna ocena preveč črnogleda, ampak bolje je, če smo pri ocenjevanju gibanj umirjeni ali pa tudi rezervirani. Če se v občinskih sindikatih borimo proti boleznim, ki ji v vsakdanji govorici pravimo samozadovoljstvo nad trenutnimi uspehi — je tako zato, ker smo prepričani, da »gašenje« raznih nevrvalgičnih točk pomeni zgolj posledico poprejšnjega slabega in neučinkovitega političnega dela.« MILAN GOVEKAR

... v jugoslovanskih sindikatih

O aktualnih problemih standarda

Centralni svet

Centralni svet ZSJ je minuli teden razpravljal o aktualnih problemih življenjskega standarda in pri tem poudaril, da v sedanjih pogojih le-ta vse bolj zavisi od poslovnih rezultatov gospodarskih organizacij, v katerih moramo zagotoviti takšne odnose, da bodo lahko vsi zaposleni vplivali na gospodarsko politiko svoje delovne organizacije.

Takoj po reformi se je življenjski standard delavcev v povprečju znižal, potem pa se je začel ponovno zviševati. V prvem polletju letošnjega leta so realni osebni dohodki v gospodarstvu bili za 5 % višji kot lani v istem času, medtem ko so bili v negospodarskih dejavnostih še vedno za 1 % nižji. Anonimna anketa, ki jo je letos spomladi izvedel CS ZSJ med delovnimi ljudmi vseh naših republik je pokazala, da večina delavcev misli, da je bilo znižanje življenjskega standarda samo začasno. CS ZSJ je kritiziral prakso, da zvezni organi izdajajo predpise, ki vplivajo na življenjski standard, ne da bi predhodno v delovnih organizacijah izvedli širšo razpravo o predlogu ukrepov, ki jih pripravljajo. V avgustu so npr. mnoge delovne organizacije imele precejšnje težave pri izplačevanju osebnih dohodkov samo zato, ker se niso mogle dovolj hitro prilagoditi spremembam zakona o knjigovodstvu, ki jih je skupščina sprejela v juliju.

Srbija

Kako zastaviti delo v sindikatih?

Predsedništvo RS Zveze sindikatov Srbije je te dni imelo sejo, na kateri so razpravljali o perečih vprašanjih aktivnosti sindikatov, o katerih bo okoli 20. septembra diskutiral na svojem plenumu tudi Republiški svet ZS Srbije. Ta pereča vprašanja pa so zelo številna: aktivnost sindikatov po IV. plenumu CK ZKJ, naloge sindikalnih podružnic in svetov, gibanje življenjskega standarda, izobraževanje odraslih, organiziranje občnih zborov sindikalnih organizacij, vprašanje konference samoupravljalcev itd., itd. Zaradi množičnosti navedenih vprašanj so člani predsedstva v šali napovedali, da bo prihodnji plenum republiškega sveta »pravi občni zbor srbskih sindikatov«. Seja predsedstva je trajala ves dan, vendar pa vseeno niso mogli posvetiti ustrezne pozornosti vsem vprašanjem, o katerih so razpravljali, hkrati pa tudi niso mogli priti do enotnih stališč o nekaterih vprašanjih, predvsem tistih, ki zadevajo delo sindikalnih organizacij. Zato je predsedstvo sklenilo, da se bo o teh vprašanjih posvetovalo s sindikalnim članstvom in nato o svojih stališčih informiralo Republiški svet, ki naj bi potem zavzel konkretna stališča do raznih vprašanj.

RS ZSS KONSTITUIRAL ODBOR ZA ODDIH IN REKREACIJO

Deblo s koreninami

Pri občinskih sindikalnih svetih so potrebne komisije za oddih in rekreacijo

Minuli teden je imel odbor za oddih in rekreacijo pri RS ZSS svojo prvo sejo. Med najpomembnejšimi nalogami, ki si jih je zadal odbor, je vsekakor delo na tem, da bi imel v bodoče sleherni občinski sindikalni svet posebno komisijo, ki bi sodelovala pri reševanju vprašanja oddiha in razvedrila svojih občanov. Znano je namreč, da nima danes niti polovica občinskih sindikalnih svetov koga, ki bi mislil na te probleme. Seveda, kolikor odboru ne bo uspelo, da bi konstituiral komisije za oddih in rekreacijo pri občinskih sindikalnih svetih, bi predstavljal le nekakšno deblo brez korenin in ne bi imel možnosti in perspektiv za kakršnokoli učinkovito delo.

Odbor naj bi med drugim zbral čimveč podatkov o letnem oddihu naših ljudi in tudi na osnovi teh izdelal svoj program.

Analize o letošnji politiki regresiranja dopustov in o delitvi sredstev za ukinjene K-15 pa naj bi dala smernice za smotnejše odločitve v prihodnje.

Sedaj se sicer z vprašanji oddiha in rekreacije ukvarjajo številne politične organizacije, ni pa nikogar, ki bi skrbel za sodelovanje, za bolj premišljeno organizacijo pa tudi bolj smotno trošenje razpoložljivih sredstev. Zato bo tudi koordinacija dela ena od skrbi odbora za oddih in rekreacijo pri RS ZSS. O zamisli, naj bi imela Delavska enotnost stalno prilogo, v kateri bi RS ZSS seznanjal bralce tudi z vprašanji dnevnega, tedenskega in letnega oddiha, pa bo razpravljajal izdajatejski svet časopisa, saj je povečanje obsega lista odvisno od razpoložljivih sredstev.

A. U.

Pravna posvetovalnica DE

87. VPRAŠANJE:

Invalidska komisija je ugotovila, da sem zaradi bolezni nezmožen za delo in me spoznala za delovnega invalida I. kategorije. Star sem 45 let in imam 23 let pokojninske dobe. V letu 1963 sem prejel povprečno 393,90 N-din, v letu 1964 587,62 N-din in v letu 1965 815,66 N-din osebnega dohodka na mesec. Zanima me, kako se bo valoriziral moj osebni dohodek v zadnjih treh letih in koliko bo znašala moja pokojnina.

M. B., Ptuj

Po sklepu skupščina Republiške skupnosti socialnega zavarovanja delavcev SR Slovenije v Ljubljani z dne 28. IV. 1966 (Uradni list SRS, št. 14/66) se osebni dohodek, dosežen v letu 1963, preračuna na raven osebnih dohodkov v letu 1965 tako, da se valorizira s količnikom 175, osebni dohodek, dosežen v letu 1964 pa se preračuna na raven osebnih dohodkov v letu 1965 tako, da se valorizira s količnikom 132. Tako bo vaš osebni dohodek v letu 1963 (393,90 N-din) po tej valorizaciji znašal 689,33 N-din (393,90 × 1,75), osebni dohodek v letu 1964 (587,62 N-din) pa bo znašal 775,66 N-din (587,62 × 1,32). Osebni dohodek, dosežen v letu 1965 (v letu pred upokojitvijo) se ne valorizira. Tako ugotovljene zneske (689,33 + 775,66 + 815,66) seštejemo in dobimo znesek 2280,65 N-din, katerega je treba deliti s 3, da dobimo mesečno povprečje osebnega dohodka v zadnjih treh letih (pokojninsko osnovo), ki znaša 760,21 N-din. Invalidska pokojnina za 23 let pokojninske dobe znaša 81 % pokojninske osnove tj. 387,71 N-din. Ker ste postali delovni invalid I. kategorije pred dopolnjenim 55. letom starosti, vam gre tudi dodatek na invalidnost, ki znaša 20 + pokojnino oz. 77,54 N-din.

M. VEHOVEC

88. VPRAŠANJE:

Sem vdova po možu, ki je umrl že leta 1939 kot gozdni delavec. Stara sem 69 let. Moj mož je bil zaposlen kot gozdni delavec od leta 1907 do svoje smrti brez daljših prekinitev, izvzemši čas vojaške službe v prvi svetovni vojni (1914 do 1918). Imam njegovo staro delovno knjižico, v kateri so potrjene njegove zaposlitve v času od leta 1907 do leta 1914, zaposlitve od leta 1918 dalje pa lahko dokažem s pričami. Ali imam pravico do družinske pokojnine in kako naj jo uveljavim?

A. K., Kranjska gora

3. odstavek 233. člena temeljnega zakona o pokojninskem zavarovanju določa, da lahko pridobijo pravico do družinske pokojnine tudi družinski člani umrle osebe, ki po letu 1958 ni bila pokojninsko zavarovana, če je imela ta oseba pokojninsko dobo najmanj 25 let (moški). V to pokojninsko dobo se štejejo obdobja zavarovalne dobe, to je časa, ko je bila oseba v delovnem razmerju, kakor tudi čas udeležbe v vojni.

Če je imel vaš mož vsaj 25 let pokojninske dobe, lahko uveljavite pravico do družinske pokojnine. Pismen zahtevki z dokazili (naslovi prič, delovna knjižica ali druge listine) vložite pri komunalnem zavodu za socialno zavarovanje na Jesenicah.

M. VEHOVEC

89. VPRAŠANJE:

Sem v delovnem razmerju kot delovni invalid III. kategorije invalidnosti. Invalidska komisija je ugotovila, da imam tudi dve telesni okvari, od katerih je ocenila eno s 60 % drugo pa s 30 % in določila skupen odstotek telesne okvare s 70 %. Ni mi jasno, zakaj ni komisija seštelala odstotke obeh okvar tako,

da bi znašala moja telesna okvara skupno 90 %.

A. P., Jesenice

V razdelku X. seznama telesnih okvar (uradni list FLRJ, št. 49/58, 44/61 in 22/62), ki je sestavni del temeljnega zakona o invalidskem zavarovanju, je določeno, da se pri dveh ali več telesnih okvarah, navedenih v tem seznamu, določi skupen odstotek telesne okvare tako, da se poveča najvišji odstotek telesne okvare, in sicer:

1. po 20 % za vsako nadaljnjo telesno okvaro, razvrščeno od 6. do 1. stopnje (50 % do 100 %).

2. po 10 % za vsako nadaljnjo telesno okvaro, razvrščeno v 7. ali 8. stopnjo (40 % ali 30 %).

Ker je bila vaša druga telesna okvara razvrščena v 8. stopnjo (30 %), vam je bila pravilno določena stopnja telesna okvara tako, da se je prva telesna okvara (60 %) zvišala za 10 %.

M. VEHOVEC

KUPON za pravno posvetovalnico DE

DOPISNIKI POROČAJO

Glavne značilnosti srednjeročnih programov

Anton Horvat, Murska Sobota:

O osnovah gospodarskega in družbenega razvoja je pred kratkim razpravljala skupščina občine Murska Sobota. Predloženi osnutek plana je bil z nekaterimi pripombami odbor-nikov usvojen.

Dokončno bo skupščina plan sprejela proti koncu letoš- njega leta, ko bodo končane razprave v vseh delovnih skup- nostih in na zborih občanov po vaseh.

Na osnovi dosedanjih dosežkov razvoja se s srednje- ročnim planom predvideva, da bo družbeni proizvod letno višji do leta 1970 za 10,6 %, narodni dohodek pa za 11,1 %. Fizični obseg proizvodnje bi se po posameznih panogah pove- čal: industrijska proizvodnja za približno 49,6 % ali po- vprečno letno za 8,5 %, v kmetijstvu se predvideva poveča- nje proizvodnje do leta 1970 v primerjavi z letom 1965 za 49,9 % ali letno za 7,8 %, v gradbeništvu 7,5 %, v blagovnem prometu, gostinstvu in v turizmu za 11 %, obrtna proizvo- dnja in usluge pa bi se naj letno povečale za okrog 9 % itd. Srednjeročni plan posveča precejšnjo pozornost nadaljnjemu razvoju šolstva, predšolskim vzgojnim ustanovam, zdrav- stveni službi in telesni kulturi ter tehnični vzgoji. Tolikšen porast fizičnega obsega proizvodnje posameznih panog je predviden ob novih investicijskih vlaganjih in v nadalje- vanju že začelih rekonstrukcij, z nabavo potrebne strojne in druge opreme za 2 %, v negospodarstvu pa za 0,7 %, ali letno za okrog 150 ljudi, kar je premalo, če vsako leto išče na novo zaposlitev približno 1000 ljudi.

Pripombe odbornikov k osnutku plana:

Menili so in se zavzemali za to, da je potrebno bolj poudariti razvojno-raziskovalno delo v delovnih organizacijah in sploh v celotnem gospodarstvu. Zavzeli so se za izbolj- šanje kvalifikacijske strukture zaposlenih, da je potrebno predvideti vires sredstev in organizacijske oblike za uspešno realizacijo planiranega obsega proizvodnje in investicij. Iz- rekli so se za hitrejši porast storilnosti in za skrbnejše od- piranje novih delovnih mest in da je sadržajski proizvodnji potrebno dati večji poudarek, ker se ji je posvečalo doslej premalo skrbli. Glede na regionalno celoto Pomurja so se odborniki zavzemali za skupno reševanje problematike tu- rizma, gostinstva in trgovine vseh občin Pomurja.

Jože Šuligoj, Tolmin:

Komisija za sestavo srednjeročnega načrta, ki jo je ime- novala skupščina občine Tolmin, svojega dela še ni končala in nima še zbranega vsega gradiva, ker ji nekatere gospo- darske organizacije še niso poslale svojih planov. Preura- njeno bi bilo zato navajati podrobnejše podatke. Na pod- lagi nekaterih osnovnih stališč, ki so se že izoblikovala, pa lahko predvidevamo, da bo bodoči razvoj tolminske komu- ne mimo ostalega terjal predvsem večji razmah industrije, kmetijstva, turizma in zasebne obrti. V industriji bi lahko dosegli znatne uspehe tudi brez večjelih investicij, če bi že obstoječe zmogljivosti bolje izkoriščali ter začeli uvajati dru- go in tretjo izmeno.

Kot vse kaže, je načrt za gradnjo hidroelektrarne Trno- vo, o kateri je bilo toliko razprav in celo poseben republiški simpozij, dokončno odločen. Zmagali so — in morda je tako prav — zagovorniki edinstvenih lepot Zgornje Soške doline. Toda slej ko prej je to še vse premalo, ker samo od lepe narave se ne da živeti, turisti pa, razen naravnih lepot za- htevajo še marsikaj drugega. Predvsem se bo treba kmalu odločiti za gradnjo žičnice na Kanin in končno tudi za asfaltiranje tistih nekaj kilometrov ceste čez prelaz Predel. Jasno pa je, da to ni samo stvar tolminske občine, ampak tudi interes širše družbene skupnosti.

R. Š., Črnomelj:

V občini Črnomelj se že dlje časa vrste razprave o smer- nicah srednjeročnega načrta družbenega razvoja občine do leta 1970. Po osnutku načrta — o njem razpravljajo zdaj tudi občani na javnih tribunah — predvidevajo, da se bo družbeni proizvod v občini do leta 1970 povečal za 55 % v primerjavi z minulim letom. Tako bi vrednost družbenega proizvoda v črnomeljskem gospodarstvu leta 1970 dosegla 118 milijonov novih dinarjev ali za 42 milijonov N-din več kot lani. Celotni dohodek gospodarstva pa bi od lanskih 120 milijonov N-din narastel na 218 N-din ali za 81 %. Vrednost celotnega dohodka se bo predvidoma največ povečala v in- dustriji za 111 %, v gostinstvu in turizmu za 74 %, v trgo- vini za 62 %, gradbeništvu 47, kmetijstvu 34, gozdarstvu 38 in v obrti za 34 % v primerjavi z letom 1965.

Vse to temelji v glavnem na povečanju produktivnosti dela, ki bo morala vsako leto povprečno narasti za okoli 10 %. Seveda pa bo predvidevanja srednjeročnega načrta moč uresničiti le ob maksimalnem izkoriščanju in delnem povečanju obstoječih proizvodnih zmogljivosti, ob izboljšanju kvalifikacijske strukture zaposlenih in izkoriščanju narav- nih pogojev, zlasti v kmetijstvu in turizmu. Prav tako je v načrtu še močna usmeritev, zlasti industrije, na zunanje tržišče. Tako predvidevajo, da bi letna stopnja povečanja izvoza znašala 20,6 % in bi tako do leta 1970 povečali vred- nost izvoza v primerjavi z lanskim letom za 154 %. S tem bi povečali izvoz na prebivalca v občini od lanskih 68 na 170 dolarjev. Izvoz je usmerjen predvsem na izdelke, ki imajo domačo surovinsko osnovo. To je predvsem predelava lesa, v manjši meri sadja in kovinsko-metalurška stroka, ki se je v zunanjetrgovinski menjavi že doslej močno uvelja- vila.

Prihodnja tema: **DELOVNI SPORI**

DELOVNE ORGANIZACIJE NA GORENJSKEM DELAJO OSNUTKE PRAVILNIKOV ZA IZPLAČEVANJE BOLEZNIN

NADOMESTILO ZA TRI DNI

V minulih dneh se v nekaterih podjetjih že začeli izde- lovati osnutke pravilnikov. Tudi sindikati v občinah so sklicali prva posvetovanja. Tako so bila na Gorenjskem posvetovanja o izplačevanju nadomestila v Trzinu in na Jesenicah.

Predsednik občinskega sin- dikalnega sveta na Jesenicah Štefan Rode je o posvetovanju jeseniških gospodarskih organi- zacij povedal:

»Na posvetovanju smo hote- li najti neki skupni imenovalce, vendar s tem pravice, da pod- jetja po lastni razsodnosti ure- dijo izplačevanje nadomestila, ne nameravamo kratiti. Mi smo se okvirno dogovorili, da bi nadomestila za bolnezi do treh dni izplačevali od 80 do 50 % osebnega dohodka, odvisno od tega, za kakšno bolezen gre in

kolikokrat v letu se pojavlja. Delovne organizacije opozarja- jo, da bi tudi zdravniki morali poosttriti odnos do bolnih. Bo- leznine naj bi omejevali tudi s pravilnim nagrajevanjem po delu. Tako so v trgovskem pod- jetju Rožca na Jesenicah v zad- njem letu že zmanjšali število bolnih za 50 %. Ker so proizva- jalci plačniki nadomestil za bo- lezen, naj bi o tem, kako bodo izplačevali, tudi samostojno od- ločali. Pri tem ne bi smelo biti nobenih omejitev.«

Na Jesenicah so nekatera

SPREMEMBE PREDPISOV O ZDRAVSTVENEM ZAVAROVANJU SO ZAČETEK PROCESA, V KATEREM BO SAMOUPRAVA ZAVAROVANCEV POSTALA

TRDNO SHOJENA POT

Čeprav novi predpisi veljajo že od 1. avgusta letos, v mnogih delovnih organizacijah ne vedo, kako poslej obračunavati delavcem bolniške izostanke do treh dni. In ne samo to. Kup vprašanj se je porodilo, na katera išče- jo odgovore. Skušali bomo odgovoriti na dvojje najbolj bistvenih vprašanj:

— so zavarovanci z novimi predpisi prikrajšani v svojih pravicah?

— bodo delovne organizacije, ki imajo urejeno zdrav- stveno zaščito delavcev na slabšem, kot tiste, ki za to doslej niso namenjale sredstev? Kajti, tako pravijo, na »dobre« in na »slabe« je enako padla obveznost plačeva- nja bolniških izostankov do treh dni.

Za pojasnilo teh vprašanj moramo najprej na kratko po- vzeti novosti. Od 1. avgusta dalje uveljavljajo zavarovanci nadomestilo osebnega dohodka za prve tri dni, če ne morejo delati zaradi bolezn ali nege obo- lelega družinskega člana, pri or- ganizaciji, pri kateri delajo, in sicer na račun njenih sredstev. Za to izplačilo delovne organiza- cije ne dobijo povračila od skla- da za zdravstveno zavarovanje. Skladi zdravstvenega zavarova- nja bodo po tej spremembi od- stopali kot pavšalno nadomestilo delovnim organizacijam del pri- spevka za zdravstveno zavarov- vanje samo še za tista nadome- stila osebnega dohodka, ki ne bremenijo neposrednih delovnih organizacij: torej za nadomestilo osebnega dohodka od 4. do 30. dne bolezenskega dopusta in ne- ge obolelega družinskega člana, za druge primere zadržanosti pa kot doslej od 1. do 3. dne (za nesreče pri delu in za poklicne bolezni). O višini tega pavšal- nega nadomestila sklepajo skup- ščine komunalnih skupnosti za- varovancev.

Poseben zakonski člen tudi pravi, da bodo višino nadome- stila osebnega dohodka za iz- ostanke do treh dni določile de- lovne organizacije same s svo- jimi splošnimi akti.

Po spremembi in dopolnitvi TZOF (Temeljnega zakona) se povečujejo obveznosti delovnih organizacij za financiranje zdravstvenega varstva in zmanj- šujejo obveznosti sklada zdrav- stvenega zavarovanja. Vendar pa nova določila tudi zavezujejo skupščine komunalnih skupno- sti, da uskladijo svoje sklepe o stopnjah osnovnega prispevka za zdravstveno zavarovanje in

DELAVSKA ENOTNOST

Jaslo Republiškega sveta ZS, za Slovenijo izdaja CZP Delavska enotnost v Ljubljani. List je ustanovljen 20. novembra 1942. Urejuje uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik

MILAN POGACNIK

Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatinska ul. 4. Poštni predal 312VI, telefon uredništva 31 66 72, 31 24 02 in 31 00 33, uprave 31 00 33. Račun pri Narodni banki v Ljubljani št. NB 501-1-365 - Posamezna številka stane N. 50 par - 50 starih din - Narodna je če- rtletna N. 6.50 din - 650 sta- ri din - polletna N. 13 din - 1300 starih din in letna N. 26 tin - 2600 starih din - Ro- copisov ne vračamo - Poština plačana v gotovini - Tisk in kličeti CZP - Ljudska oravica- Ljubljana

Gospodarjenje s sredstvi socialnega zavarovanja, spremem- be predpisov na tem področju in priprave na volitve skupščine socialnega zavarovanja so bili na dnevnih redih posvetov v Novem mestu, Črnomlju in Trebnjem, ki so jih sklicali mi- nuli teden občinski sindikalni sveti in Komunalni zavod za socialno zavarovanje Novo mesto. Na posvete so vabili pred- sednike sindikalnih podružnic in delavskih svetov, direktorje in računovodje delovnih organizacij in zdravstvene delavce, to- rej vse predstavnike institucij, ki imajo posreden in neposre- den vpliv na stroške socialnega zavarovanja in ki lahko hkrati pripomorejo k boljšemu gospodarjenju s temi sredstvi.

Sedemmesečno gospodarje- nje s sredstvi zdravstvenega za- varovanja na področju petih dolenskih občin — Novega me- sta, Metlike, Črnomlja, Krške- gla in Trebnjega — ni spodbud- no. V marcu so prvič zazijale škarje med dohodki in potroš- njo. Skoraj 51-milijonski pri- manjkljaj v marcu, narašča iz meseca v mesec in je dosegel z juliskim obračunom skoraj 278 milijonov, po najnovejših po- datkih za avgust pa že 312 mi- lijonov starih dinarjev. Potroš- niki sklada so torej prelomili družbeni dogovor in porabili več sredstev, kot so jih imeli na voljo. Takšna pavšalna oče- na pa terja bolj določen odgo- vor na vprašanje — kje nastaja primanjkljaj in kdo ga po- vzroča?

Tone Varl, referent za kadre v železarni Jesenice pa meni, da ni nujno, da bi popolnoma posnemali osnutek železarne Ravne: »Dovolj je, če imamo za po- klicne bolnezi železarjev enotna merila. V naši železarni bomo najprej zbrali podatke in šele potem izdelali pravilnik. Do iz- delave pravilnika pa izplačuje- mo po starem.«

V Kranju so ugotovili, da 40 % vseh ljudi, ki so v bol- niškem staležu, odpade na bo- lezni do 3 dni. To pa ni majh- no število. Zato svetujejo de- lovni organizacijam, da dobro proučijo podatke.

Z. T.

cija za dobro gospodarjenje. Či- sto preprosto: z delom prispevka za zdravstveno zavarovanje, ki so ga doslej v delovnih organi- zacijah avtomatično »odtrgovali« od osebnih dohodkov in dajali v sklad komunalne skupnosti, bo gospodaril kolektiv. Delavci sa- mi bodo odločali, koliko nado- mestila bodo dali bolnikom, ko- liko za odsotnost nege bolnega družinskega člana. In to tudi za- pisali v svojih samoupravnih aktih.

Bodo pravični in preudarni? Prav gotovo. Kajti bolezen ne izbira in osvojena merila bodo veljala za vse enako. Vnaprej dvomiti, da delovni kolektivi ne bodo našli najboljših rešitev, kdaj in v kakšni višini dati na- domestila, da resnično bolni ne bodo prizadeti, ne bi bilo prav in tudi ne utemeljeno. Pač pa velja opozoriti na minimalno ob- veznost, ki jo je Jugoslavija podpisala z mednarodno konven- cijo. Po tej mora znašati nado- mestilo osebnega dohodka za čas bolezni najmanj 50 % osnove. To smo zapisali le kot orienta- cijo za odmerjanje nadomestil, katerih višina naj bo samou- pravni dogovor, ki bo upošteval tako potrebe kot možnosti delov- ne skupnosti. Dogovor za tiste, ki so bolni.

Drugeča pa bo za tiste, ki po nepotrebnem izostajajo in po ambulantno izsiljujejo »stalež«, čeprav do njega niso upravičeni. Sodelavci jih poznajo. Doslej si z njimi niso »belili las«, kajti »bolniško« je plačalo »socialno«. Sedaj pa bodo drugače gledali na simulant, kajti več »bolni- ških«, več sredstev bo moral od- šteti kolektiv.

Pa še nekaj. Novi predpisi pogojujejo drugačen odnos do zdravstvene zaštite. Kadarkoli

bo tekla v delovnem kolektivu beseda o bolniških izostankih, se bodo morali ustaviti tudi pri vzrokih. In razmisliti, kaj bi se dalo še storiti, da bi bilo »bol- niških« manj, s čim preprečiti ali pa vsaj zmanjšati oboleva- nje delavcev. Začeli bodo raču- nati, kaj je bolj rentabilno: ali urediti delovne pogoje, dobro zdravstveno službo, organizirati za svoje člane in njihove svoj- ce pomoč oziroma nego na do- mu, če zbolijo ali pa zanemariti vse tisto, kar ohranja človeka zdravega na delovnem mestu ter plačevati nadomestila. Če ne bodo kratkovični bodo tistemu delu sredstev, ki jim bo ostal od zmanjšane stopnje prispevka, primaknili še kaj ter učinkovito posegli v preprečevanje bolezni. Ta denar se jim bo že čez čas povrnil, ko bo bolniških izostan- kov manj in bo toliko več ostalo za osebne dohodke.

Tu pa je tudi odgovor tistim delovnim organizacijam, ki so že doslej skrbjele za zdravstveno varstvo svojih delavcev, pa se boje, da bodo z novimi predpisi dvojno obremenjene.

Nam je uspelo pojasniti, kakš- ne so posledice zavarovan- cev? Sami bodo odločali kolikš- ne bodo. Zagotovo pa bodo tisti, ki so si jih doslej neupravičeno lastili in na široko »šarili« z nji- mi, čeprav niso bili bolni — prikrajšani.

»Recepta«, kolikšno naj bo poslej nadomestilo za bolniške izostanke do treh dni, nismo da- li, čeprav si ga mnogi želijo in ga pričakujejo. Tudi ga ne mo- remo dati. Kajti, če bi delali po receptih, bi bilo samoupravlja- nje le beseda na papirju. In v popolnem nasprotju z intencija- mi novih predpisov.

N. LUZAR

S POSVETOV DOLENSKIH SINDIKATOV O ORGANIZACIJI IN FINANCIRANJU ZDRAVSTVENEGA ZAVAROVANJA

Še vedno vreča brez dna

NE OBTOŽBE, AMPAK SLOŽNO GOSPODARJENJE

Ob tem vprašanju so se ude- leženci posvetov spogledali, vsak je iskal z očmi krivca ali celo s prstom pokazal nanj. Predstavniki delovnih organiza- cij so skušali dobiti v precep zdravstveno službo, oziroma zdravstvene delavce, ki bojda preširokrosčno delijo »bol- niške« in pišejo recepte, kot, da bi podpisovali bianco čke vsa- komur, ki je ali ni potreben zdravstvene pomoči. Pri tem so, zlasti v Črnomlju, nekateri di- rektorji obtoževali namišljene bolnike, ki izrabljajo slabosti zdravnikov, izsiljujejo boleznine in, kot je povedal kanizarski direktor, prej spoznajo popust- ljivega zdravnika kot direktor- ja. Bolnišnice so dolžili, da dr- žijo bolnika v postelji, dokler ne dobijo novega pacienta, hkrati pa so zdravnikom očita- li, da z napotnicami polnijo bol- nišnice, namesto, da bi, kjer je le mogoče, pozdravili bolnika ambulantno ali na domu s hiš- nimi obiski.

Na vse očitke so se zdravni- ki branili z napadom na delov- ne organizacije, ki sô baje zelo malo storile za zdravstveno var- stvo delavcev, bodisi z urejeno prehrano, boljšimi delovnimi pogoji ali s skrbnejšim higien- sko-tehničnim varstvom pri de- lovnihi napravah in individual- nih zaščitnih sredstvih. Črno- maljski zdravniki so dokazova- li, da je 60 % bolniških izostan- kov zaradi poškodb. Bolniške pa so opravičevali z zdravniško etiko, ki jim velevala, da bolni- ku verjamejo in mu pomagajo, da je pa pri tem zelo težko do- sledno ugotavljati, kdaj gre za resnično in kdaj za namišljeno bolezen. Dejali so, da bi jim pri tem morale pomagati delovne organizacije in jih obveščati o

tistih posameznikih, ki izrab- ljajo zdravstveno varstvo.

Medsebojno obtoževanje ni odkrilo direktnega krivca za nastali primanjkljaj v skladu zdravstvenega zavarovanja, je pa načelo vprašanje, ki je po- membno za zmanjšanje pri- manjkljaja: potrebno je tesnej- še sodelovanje med zdravstve- no službo in delovnimi organi- zacijami ter njihovimi samo- upravnimi organi. Gre za čvrste dogovore in pogodbe med zdrav- stveno službo in delovno or- ganizacijo, kjer si obe pogodbeni stranki lahko določita medse- bojne obveznosti in pogoje, ta- ko pri izbiri zdravnika, kot o obveščanju samoupravnih orga- nov o zdravstvenem stanju pro- izvajalcev. Teh možnosti pa v večini primerov delovne organ- izacije in zdravstvena služba na Dolenjskem niso izrabile.

VIŠINO NADOMESTILA NAJ URAVNAVA GOSPODARSKA MOČ

Med spremembami zakona o zdravstvenem zavarovanju de- lavcev zbujajo največjo pozornost nadomestilo osebnega dohodka za prve tri dni, ki gre poslej v breme delovnih organizacij. Na posvetih so se oblikovale v glavnem tri zasnove, kako obra- čunavati nadomestila. Nekateri posamezniki so zagovarjali mne- nje, da naj zakonodajalec do- loči odstotek, obračunavanje pa prevzame komunalni zavod, saj je zato vendar tu, delovne orga- nizacije pa bodo sredstva vra- čale. Zagovorniki tega koncep- ta menijo nekako tako: delov- no organizacijo veže s proizva- jalcem samo delo in proizvod- nja, drugo se je ne tiče. Drugi so menili, da bi se delovne or- ganizacije z območja novome- škega komunalnega zavoda za socialno zavarovanje domenile za enak odstotek, tako, da ne bo očitkov — pri sosedu pa do- bijo več. Tretji, ki so v glavnem preko samoupravnih orga- nov že določili višino nadome- stila, pa so rekli, da se morajo delovne organizacije ravnati pri določanju višine nadomesti- la po svoji gospodarski moči, vendar odstotek ne bi smel biti manjši kot 50 % in ne večji, kot znaša nadomestilo od četrtega dne bolovanja dalje, to je 80 % osebnega dohodka.

I. VRHOVČAK

Grenke, vendar dragocene izkušnje

Poročali smo že o neurejenih odnosih v ljubljanskem podjetju CEMENTAR, ki so se v zadnjih mesecih tako zaostriili, da je med upravo podjetja in delavci nastal takšen prepad, da je kolektiv na sindikalnem sestanku zahteval, naj zbor delovne skupnosti izglasuje nezaupnico v. d. direktorju in samoupravnim organom.

To se je pretekli teden dejansko tudi zgodilo, čeprav so si tako samoupravni organi kot vodstvo podjetja na vse načine prizadevali, da bi s proceduralnimi vprašanji, taktiziranjem in neposrednim pritiskom zmedli in na ta način obšli njegovo zahtevo, da mora podjetje dobiti sposobnejše operativno in samoupravno vodstvo.

Izkušnje so hudo, hudo grenke, vendar hkrati tudi zelo dragocene. Ugotovili so namreč, da so tako vodstvo podjetja kot samoupravni organi zavajali in slepili kolektiv ter da je samoupravljanje samo ščit, za katerim se je skrivala volja nekdanjega direktorja in sedanjega v. d. direktorja podjetja ter nje-

Novomeški mestni očetje in arhitekti so zgradili v Bršljino novo naselje. Tam so postavili več stolpnici. V dve stolpnici so se vselili tekstilci, v tri železničarji, v pet pa gradbeni delavci. Če pristejemo k temu še samski blok, je to, kar so zgradili, že prava mestna četrt. V vsaki stolpnici namreč stanuje kakih 80 ljudi, vseh skupaj pa jih je v teh stolpnicah toliko kot v največjih vaseh.

Tisto, kar greni življenje prebivalcem tega naselja, je voda. V vseh stolpnicah so običajno že v drugem nadstropju vodovodne pipe suhe, da o višjih nadstropjih sploh ne govorimo. Brez vode je življenje vsem zagrenjeno. In zdaj je tako kot v starih časih, ko so ljudje hodili z vrči po vodo. Prebivalci iz višjih nadstropij hodijo s posodami po stopnicah po vodo v klet, kjer voda po vseh predpisih teče, v višjih nadstropjih pa je večna suša.

Ne bomo se spuščali v vprašanje, zakaj ni vode. Možnih vzrokov je več. Nekateri pravijo, da so projektanti stolpnice slabo izračunali britski, drugi pa trdijo, da je vodovodno omrežje zastarelo.

Z. T.

PO SLEDEH DELAVSKE ENOTNOSTI

»Dozorevanje bo hitrejše!«

Pravijo v nekaterih sindikalnih vodstvih, ko bomo naše probleme brez vsakršne zadrege, kadar koli bo to potrebno, obravnavali na straneh Delavske enotnosti. Drugi pa pravijo:

»Med kopico problemov in problemčkov na vprašanj in zadev, ki smo jih letos načenjali, pretresali in celo uredili, smo enostavno pozabili, da bi nam Enotnost lahko občutno pomagala.«

Tako v Trbovljah, pri trboveljsko-hrastniških rudarjih, medtem ko so na eni od zagorskih osemletkih odkritih priznali, da so pač vsi člani sindikalne organizacije, Delavske enotnosti pa dobiva samo sindikalni odbor. Toda to ne pomeni, da časnika ne berejo, saj ga ob petkih popoldne zamenjate v zbornici.

Bolj, celo mnogo bolj so nas presenetili nekateri kvalificirani delavci v Zagorju, ki so ugotovili, da mlajši delavci sploh ne poznajo tega časnika, a nam hkrati tudi obrazložili svoje mnenje, češ da vse preveč hlatamo po zabavnem čitju, ki resda ni odveč, vendar vse ob pravem času. Njihov povzetek pa je tak: »Sindikalne organizacije so vse preveč zavzete zgolj z vsakodnevnimi akcijami, dolgoročnimi sejami, nič ali premalo pa je načrtnega, dolgoročnega usmerjanja in dejavnosti, v kateri bi imela potrebno mesto tudi vzgoja mladih delav-

govih somišljenikov — članov uprave podjetja in večine članov samoupravnih organov. Vsi ti pa so znali poskrbeti, da so v disciplinski postopek po najkrajši poti zašli vsi tisti, ki so si UPALI JAVNO SPREGOVORITI o slabem gospodarjenju in drugih neurejenih razmerah v podjetju. Enega od teh delavcev so celo izključili iz delovne skupnosti, ker je kritiziral tisto, kar se je ravno te dni izkazalo kot v glavnem točno!

Ugotavljajo tudi, da so samoupravni organi v podjetju CEMENTAR v najboljšem primeru le informativno razpravljali o nakupu raznih osnovnih sredstev, ki ležijo v podjetju povsem neizkoriščena ali le delno izkoriščena, da pa so kasneje brez pripomb potrjevali račune, ki jih je podjetje dobilo v zvezi s to opremo. V odgovoru na konkretna vprašanja, zakaj so nesmotno trošili sredstva, pa so v. d. direktor in še nekateri člani uprave podjetja celo na zboru delovne skupnosti, kjer so delavci zahtevali informacije, vse te pripombe označevali kot klevete in obrekovanje, saj vendar direktorja in vodstva podjetja ne zadeva nikakršna odgovornost, ko pa za vsak primer posebej obstaja »alibi«, ki so ga po omenjeni poti izglasovali samoupravni organi. Z drugimi desedami: delavci so v podjetju za to, da delajo, in zadovoljni naj bodo, da izvedo

vsaj tisto, kar po mnenju vodilnih posameznikov lahko izvedo!

Prav zaradi takšnih stališč vodstva podjetja, ki so mu vse-skozi prikimali tudi samoupravnih organi, seveda ni nič čudnega, če se sploh niso resneje spoprijeli z razčiščevanjem vseh tistih vprašanj, ki jih je kolektiv najbolj občutil na svoji koži. Tu pa ne gre zgolj za posledice nesmotne investicijske politike, na primer za investicije v novo betonarno, ki še po dveh letih, odkar je bila zgrajena, ne obratuje. Gre tudi za nekatere probleme s področja delitve osebnih dohodkov, ko so vodilni posamezniki po lastni presoji določevali višino osebnega dohodka tistim delavcem, ki so jim bili zares »pri srcu«. Tako je prišlo do občutnih nesorazmerij v delitvi dohodkov, za katere pa vse doslej, dokler prizadeti niso spregovorili, ni vedel niti predsednik komisije za delitev osebnih dohodkov, ki je tudi predsednik sindikalne podružnice v Cementarju. Hkrati pa se je zavoljo takšnih »delovnih metod« lahko dogodilo, da nihče v vodstvu podjetja in v samoupravnih organih ni bil zaskrbljen zavoljo gmotnega položaja tistih članov kolektiva, ki ob najboljši volji niso imeli nobene možnosti, da bi vplivali na višino svojega osebnega dohodka. Kaj na primer pomaga delavcu, ki je sicer nagrajevan po enoti proizvoda, pa dela na prostem? V dežju pa brez zaščitnih sredstev in škode za zdravje ni mogoče kopati peska na Savi. Če bi — teoretično vzeto — močno deževalo dan na dan, delavec na Savi ne bi zaslužil niti dinarja, ker ne bi nakopal niti kubika peska...

ŠE O RAZPRTIJAH IN NENAMENSKEM TROŠENJU SREDSTEV V VODNI SKUPNOSTI GORENJSKE

PRAVICI JE ZADOŠČENO!

Pred približno petimi meseci smo zapisali:

Jože Dolinar ni bil prvi, ki je moral iz Vodne skupnosti Gorenjske zato, ker je obsodil napake nekaterih vodilnih uslužbencev. Že prej so odšli tudi drugi... Odšli so sami, med njimi tudi strokovnjaki, inženirji, ki so spoznali, da v kolektivu Vodne skupnosti Gorenjske niso zaželeni.

Jože Dolinar, tedaj vodja vodno upravne službe pri Vodni skupnosti, je vedel, da se mu godi krivica. Pravico je iskal na sodišču. In ta se je tudi izkazala. Sodišče je razsodilo, da odločba Vodne skupnosti o izključitvi Jožeta Dolinarja iz delovne skupnosti ni veljavna in da Dolinarjevo delovno razmerje še ni prenehalo.

Toliko o Jožetu Dolinarju. Vsa zadeva o poslovanju Vodne skupnosti Gorenjske pa je zdaj pred javnim tožilstvom. Mnogo nepravilnosti o nenamenskem trošenju sredstev je že dokazanih. V Vodni skupnosti Gorenjske so različne vsote, ki bi morale iti v sklad vodne skupnosti, knjižili kot svojo realizacijo. Na tožilstvu ugotavlja-

jo, da je bilo doslej tega denarja za približno 50 milijonov S-din.

Takšno, pravzaprav lažno prikazovanje njihove finančne realizacije pa je nekaterim v Vodni skupnosti Gorenjske omogočilo, da so si delili precej visoke osebne dohodke, ki so bili redkokdaj v skladu z vloženim delom. Podatek, da je v letnem povprečju samo trije uslužbenci iz uprave dobili nekaj izpod 100.000 S-din mesečno in da je najvišji povprečni osebni dohodek dosegel nad 227.000 S-din, zgovorno priča o tem.

Ah pa: Iz sredstev za sklad vodne skupnosti so v Ukancu v Bohinju zgradili lepo poslopje, 1' je po ocenah vredno najmanj 8 milijonov S-din. Na Vodni skupnosti Gorenjske zatrjujejo, da je omenjeno poslopje namenjeno za stanovanja njihovih delavcev. Toda, kot se je kasneje izkazalo, omenjeno poslopje sploh ni namenjeno za stanovanja, marveč za vikend.

In še bi lahko naštevali dokaze o nenamenskem trošenju sredstev, ki so jih v Vodni skupnosti porabili za vse mogoče, samo ne za vzdrževanje ali gradnjo vodnih objektov.

O vseh teh spodrsrljajih je mnogokrat razpravljali tudi upravni odbor Vodne skupnosti Gorenjske, ki ga sestavljajo predstavniki delovnih in družbenih organizacij. Kot kaže, je upravni odbor o tem le razpravljal, ni pa odločneje ukrepal. Sicer se ne bi že pet let dogajale podobne stvari, kot smo jih opisali. Če pa je že kdo iz kolektiva Vodne skupnosti nanje opozarjal, bodisi na tak ali drugačen način, je moral iz kolektiva. Tako se je zgodilo tudi z vodjem vodno upravne službe Jožetom Dolinarjem in še z marsikom, ki je hotel pošteno delati.

Za nenamensko trošenje sredstev iz vodnega sklada Gorenjske je marsikdo vedel, bodisi med člani upravnega odbora ali med družbeno-političnimi delavci na Gorenjskem. Toda ti so raje molčali, saj je denar iz tega sklada, kot pravijo, zamašil marsikatero vrzel, ki pravzaprav ni imela nobene zveze z vodnimi objekti. Prav verjetno se bodo v kratkem, ko bodo preiskovalni organi končali z delom, pokazale še druge nepravilnosti.

M. Ž.

PORTRETI IN SREČANJA

Jeseniški železničarji, ki so se pred meseci še močno upirali ukinitvi železniške proge proti Ratečam in Kranjski gori, imajo še vedno nekoliko domotožja po starih lepih časih, ko je v ta gorski svet vozil še vlak, posebno takrat, ko slišijo, da progo zdaj podirajo. To dejstvo pa jih več ne spravi v slabo voljo, saj računajo, da jim je proga prinašala samo čisto izgubo. Prvič po tolikih letih zapazajo zdaj v njihovem podjetju, da kdor dela, tudi na železnici lahko zasluži primeren kos kruha.

Strojevodja Zvonko Kelbl, ki izgleda tako močan, da bi lahko prenesel lokomotivo z enega tira na drugega, zdaj ob izplačilu osebnih dohodkov ne zabavlja čez železnico. Zaslужki so se popravili, pa tudi delo na železnici postaja v krajih, kjer so železnice že modernizirali, bolj prijetno. Gorenjska proga, po kateri se s svojo lokomotivo vozi, postaja vedno bolj prijetno delovno okolje.

Strojevodja Zvonko Kelbl še vedno misli, da bodočnost železnice ni ogrožena. Sosed, ki je bil nekoč po poklicu stroje-

»Na železnici ni ravno malo nesreč. Imate pri vaši neugodni statistiki še vedno celo ko-

»Svojo kožo sem si že pošteno opekel. Na parni lokomotivi, ko sem bil še kurjač, nama je nekoč s strojevodom pri Žirovnici razneslo cev na pajalnega aparata. Nesreča se je zgodila ravno na mostu, ko sva privozila iz predora. Para me je opekla do pasu. Curek pare, ki je imel pritisk 12 atmosfer, me je ožgal, da sem obležal na premogu. Strojovodji je nekako uspelo zapreti paro. Tako sva pripeljala na Je-

Strojevodja na gorenjski progi

vodja, mu je že v mladih letih privzgojil do dela na železnici in do tega tehničnega čudeža lep odnos. Nič na svetu mu ni bilo bolj sveto kot železnica. Tega se je držal tudi v težkih časih, ko smo z denarjem železnic gradili velike tovarne, železnica pa je težko dihala. S takšnim lepim odnosom do dela in železnice si je prislужil rdeči romb na ovratniku in dva zlaia traka na rokavu.

»Kako dolgo traja vaše znanstvo z železnico?«

»Stroji so me že od nekdaj veselili. Železnica je imela v mojih otroških letih največje stroje, zato ni nič čudnega, če sem gledal za vsakim vlakom, ki je vozil mimo Bohinjske Bele. Na Bledu sem se pozneje izučil za strojnega ključavničarja, po vojaščini pa sem se zaposlil na železnici. Pa nisem takoj stopil na lokomotivo, najprej sem se moral izsolati, dve leti v delavnici, eno leto v šoli, dve leti pa sem bil kurjač. Šele tekrat so mi dali v roke komandne palice na lokomotivi.«

»Kje ste bili ustoličeni za strojevodjo?«

»Na prvo vožnjo s parno lokomotivo sem odšel pred osmimi leti. Peljal sem vlak »nabiralnik« proti Ljubljani. Strah me je bilo in nerodno sem se počutil. Ko pa sem se privadil, nisem imel več nobenih težav. Ves čas sem vozil parno lokomotivo, pred letom pa sem prestopil na električno.«

»Kakšen se vam je zdel ta prestop?«

»Zdelo se mi je tako kot če bi z osla presedlal na konja.« Strojovodja na gorenjski progi prevozi v dveh letih pot okoli sveta. Do sedaj je po grobih računih napravil že štiri poti okoli sveta. Na tej dolgi poti še nikomur ni skrivil lasu. Spominja se samo, da je nekoč nekemu potniku, ki je stopil z vlaka, odrezalo nogo, ker je skočil iz vagona. Preden se je vlak na postaji ustavil.

ZDRAVKO TOMAŽEV

Tovarna **Zlatorog** Maribor

Brez neorganiziranih protestov!

Ondaj sem slišal tole resnično zgodbo iz polpreteklih časov našega industrijskega razvoja. »A tu naj stoji vaša tovarna,« je pokazal s prstom na zemljišče ugleden funkcionar z »višjega foruma« na priložnostnem obisku »terena« domačim družbenim delavcem, ki so ga spoštljivo poslušali. In res: zgodila se je njegova volja! Toda gradnja tovarne se je strahovito zavlekla, saj je šla tretjina sredstev, namenjenih gradnji, samo za utrjevanje temeljev na motirni zemlji.

Takih zgodbic na račun naše polpretekle zgodovine gospodarskega razvoja bi lahko povedali nešteto, vse pa dokazujejo, da »na pamet«, brez ekonomskih analiz, ni mogoče odločati, kje naj stoji ta ali oni industrijski objekt. Škoda le, da smo prišli do tega spoznanja tako kasno — sicer bi nam ne bilo treba zdaj s prstom kazati na »zaplanirovane investicije«.

Najbrž ni najbolj prav, če primerjamo ekonomske odločitve s političnimi — med njimi so vsekakor bistveni razločki. Ene in druge pa imajo nekaj skupnega: če niso dobro premišljene in utemeljene, lahko samo škodijo našemu razvoju. Nobena skrivnost pa ni, da v naši praksi samoupravljanja tudi politične odločitve niso vselej dobro premišljene, sicer bi ne govorili zdaj, v času razprav, o sklepih 4. plenuma, da je bila služba informacij državne varnosti, na katere so se mnoge teh odločitev opirale, enostranska, da je iskrljivala realno podobo pojavov in

Obveščanje

problemov našega razvoja in da je zato našemu razvoju prej škodila kot koristila. Že samo iz te ugotovitve izhaja, da bi morale politične odločitve, to je odločitve družbeno političnih organizacij, temeljiti na realni podobi in oceni družbenih pojavov in problemov, ki mora pa spet temeljiti na vsestransko resničnih, objektivnih in popolnih informacijah, ki jih posreduje višjim organom družbeno politične organizacije članstvo organizacije. Z aktivistično domisljo ali trenutnim navdihom kako naj bi razrešili ta ali oni zapleteni problem, si še tako sposoben družbeni delavec ne bo mogel več pomagati pri svojem delu, saj je vedno manj važno KDO kaj pove, pač pa KAJ kdo pove. Samoupravljanje se je namreč že tako poglobilo, da »gasilec požarov«, ki so pritekli ob prekinitvah dela »na kraj dogodka«, da bi »rešili, kar se rešiti da«, nihče več ne potrebuje: ne delavci, ki naj bi z »gašenjem požara« pridobili več pravic, ne »subjektivne sile« v občinah, ki so predvsem dolžne razvijati samoupravne odnose in uveljavljati načelo delitve dohodka po delu na domačih tleh. Z gospodarsko reformo in s politično podporo, ki ji jo je dal 4. plenum CK ZKJ, so se materialne in s tem samoupravne pravice delovnih kolektivov bistveno povečale, samoupravljanje je postalo osnovna sila našega napredka, to pa pomeni, da aktivistično prepričevanje in razreševanje družbenih konfliktov ni več učinkovito, da je zgubilo vsako ceno in veljavo. Vodstva političnih organizacij bodo torej pri oceni »političnega stanja«, ki jo morajo poklicno oblikovati, MORALA UPOŠTEVATI RAZVOJ SAMOUPRAVNIH PROCESOV DELOVNIH IN POLITIČNO TERITORIALNIH SKUPNOSTI, morala bodo imeti oster posluh za potrebe, želje in zahteve svojega članstva, predvsem pa bodo morala upoštevati vse njegove predloge in sugestije. Zato nikakor ni naključje, če vodstva družbeno političnih organizacij na vseh ravneh v razpravah o vsebini in sklepih 4. plenuma vse bolj naglašajo, da se bo »treba obrniti k članstvu«.

Kako smo se v Sloveniji pripravljali za zadovoljitev te potrebe? Slabo! Še vedno sprašujemo delovne ljudi na terenu, kaj mislijo o reformi in o 4. plenumu na star način, rezultate tega spraševanja pa izražamo v različnih internih informacijah s citati: »Ta in ta je rekel po reformi to in to, o 4. plenumu pa to in to,« ne pa s politično oceno. Napak je, ker zbiramo te informacije kot osnovo za solidno politično delo še vedno »po linijah«, vsaka družbeno politična organizacija zase in za svoje potrebe, še bolj napak pa bo, če bomo te informacije le sešeli, med seboj križali, povezali v snopice ter izdali lične knjižice, ki naj služijo kot glavno napotilo za naše politično delo.

Brez nadaljnjega modrovanja je najbrž jasno, da takšno zbiranje informacij, ki naj bodo osnova za politično oceno dogodkov in pojavov in s tem za politične rešitve, ni znanstveno ugotavljanje javnega mnenja, ki je edino lahko čvrsta opora za vsakršno politično akcijo.

Zato vsekakor velja podpreti predlog — ki ga je tu in tam slišati — naj bi v Sloveniji združili sile in sredstva za znanstveno raziskovanje javnega mnenja, ki naj ga organizira tudi za potrebe družbeno političnih organizacij Visoka šola za politične vede v sodelovanju z Inštitutom za sociologijo.

VINKO BLATNIK

(Nadaljevanje s 1. strani)

za finance. Na osnovi tega posredovanja je bilo izdano tolačenje, da si delovne organizacije za svoje osebne dohodke lahko izposodijo sredstva iz obveznega dela rezervnega sklada tudi, če imajo blokiran žiro račun. To tolačenje pa je le začasno rešilo nekatere probleme, trajno pa seveda tudi to ne rešuje nastalega položaja. Kajti rezervni skladi delovnih organizacij so prilično skromni in si delovne organizacije iz teh skladov izposodijo denar v glavnem lahko le za enkratno izplačilo osebnih dohodkov zaposlenih. CS ZSJ je tudi ostro kritiziral postopek, po katerem je bil ta predpis sprejet in se v tem pogledu slovenski sindikati s CS ZSJ popolnoma strinjamo. Jasno pa je treba vedeti, da nadaljnje rešitve lahko iščemo samo v okviru sprejetega predpisa, ker bi vsako vračanje na staro samo škodovalo.

Zanimivo bi bilo slišati, kako se Zakon o dopolnitvi Zakona o knjigovodstvu v delovnih organizacijah odraža na slovensko gospodarstvo?

Po doslej zbranih podatkih SDK ima v Sloveniji zaradi novega predpisa blokirane žiro račune 90 delovnih organizacij. Če ne bodo v teh delovnih organizacijah ukrenili vsega potrebnega, se bodo znašli v položaju, da zaposlenim ne bodo mogli izplačati osebnih dohodkov, razen minimalnih, ki pa so le simbolični (15.000 S-din). Zato je treba vso stvar začeti zelo hitro in učinkovito razreševati. Kajti med temi podjetji, ki imajo blokirane žiro račune in ki so v nevarnosti, da ne bodo mogla izplačevati osebnih dohodkov, so tudi nekatera velika slovenska podjetja in vrsta srednjih delovnih organizacij. Prav gotovo bo novi predpis vplival na hitrejšo razreševanje nekaterih problemov, ki

jih podjetja doslej niso mogla ali niso hotela urejati. Nujno bo sili podjetja v tesnejše kooptacijske in integracijske odnose. Eden od razlogov za kritičen materialni položaj v podjetjih so prav gotovo velike zaloge, ki bi jih marsikje odpravili prav s tesnejšim sodelovanjem med posameznimi delovnimi organizacijami, morda tudi s tesnejšim sodelovanjem s trgo. Drug pomemben vzrok za nastali položaj je tudi prejšnje neodgovorno investiranje, ko so podjetja denar, ki bi ga morala vložiti v obratna sredstva, enostavno »vtaknila« v zidove. Tudi v tem pogledu bo imel novi predpis pozitivne posledice, ker bo preprečeval, da takih napak v podjetjih ne bodo ponavljali.

In končno, kakšen je možen izhod iz nastalega položaja?

Minulo soboto je omenjeni problem obravnaval tudi Odbor za gospodarstvo IS SRS, kjer sem imel priložnost razložiti stališča slovenskih sindikatov. Moram povedati, da je Odbor z dokajšnjo enotnostjo stališče sprejel naslednje sklepe: Zakon o dopolnitvi Zakona o knjigovodstvu v delovnih organizacijah naj se vsekakor izvede. Delovne organizacije so s tem zakonom prišle v težaven

položaj in naj zavoljo tega, storiijo vse, kar je v njihovi moči, da številne probleme, ki so jih doslej odlagale, začnejo učinkoviteje reševati. Kajti glavna teža tega problema leži na njih. To pa ne pomeni, da drugi dejavniki nimajo odgovornih nalog. Zato je Odbor za gospodarstvo IS SRS tudi priporočil, naj Odbor sklada rezerv SRS razpravlja o problematiki in skuša najti čim več sredstev za reševanje sedanjih problemov. Po potrebi naj že razporejena sredstva ponovno razporedi in pri tem upošteva položaj delovnih organizacij v zvezi z obravnavanim predpisom. V priporočilih so zajete tudi poslovne banke, ki naj skušajo najti čimbolj učinkovite rešitve. Nadalje je Odbor za gospodarstvo pri IS SRS še priporočil, naj o nastali situaciji razpravlja tudi upravni odbor Gospodarske zbornice SRS, Republiški sekretariat za delo pa naj obhela problematiko minimalnih osebnih dohodkov.

Kar zadeva problematiko minimalnih osebnih dohodkov, ki zdaj niso »minimalni«, marveč simbolični, bodo s Sekretariatom za delo najtesneje sodelovali tudi slovenski sindikati. Skupaj bomo skušali najti ustrezno rešitev. Lahko rečem, da je na Odboru za gospodar-

stvo IS SRS prišlo do enotnih, po našem mnenju, ustreznih stališč. Sedaj pa je predvsem pomembno, da se bodo skupna stališča tudi izvajala.

Menim, da bi morala sindikalna organizacija v slehernem podjetju, kjer delavcem grozi izplačilo minimalnih osebnih dohodkov, takoj pred celotnim

Ali veste...

...da so v mariborski TAM že prva dni tega meseca dosegli 100-odstotni plan letonjega izvoza. V avgustu je bil njihov izvoz po vrednosti rekord: 816 tisoč 486 dolarjev. Letos so izvozili že za 3 milijone 849 tisoč dolarjev svojih izdelkov.

...da po realizirani vrednosti izvoza v letošnjih sedmih mesecih prednjači na Gorenjskem tovarna »Plamen« Kropa, ki je letni plan presegla za 40 odstotkov. Njen uspeh je še večji, če ga primerjamo z istim obdobjem lani: v prvih sedmih mesecih so lani izvozili za 244.885 dolarjev izdelkov, letos pa za 506.572 dolarjev, kar pomeni povečanje za 107 odstotkov.

...da je proizvodnja slovenske tekstilne industrije letos za 40 odstotkov manjša, ker primanjkuje bombaža in volnene česane preje iz uroza in iz ostalih republik.

...da pa so kljub samo delni izkoriščenosti obratov tekstilne industrije zaloge izdelkov porastle v primerjavi z lanskim prvim polletjem za 16 odstotkov. Znatno povečanje zalog tekstilnih izdelkov, zlasti izdelkov za široko potrošnjo, ni le odraz stagniranja prodaje na domačem trgu, temveč tudi odraz slabega izvoza, ki je znašal v petih mesecih letos samo 88 odstotkov lanskega v istem obdobju.

kolektivom obravnavati omenjeni problem, kritično ugotoviti, zakaj je do takega stanja prišlo in kako naj bi ga rešili. Prav nič pa ne bo pomagalo, če bodo skušali nastali položaj razreševati z raznimi neorganiziranimi protesti, ali pa z zanašanjem na pomoč »od zunaj«.

Skratka, na Republiških sindikatih menijo, da je še čas za učinkovito, konstruktivno reševanje težav, ki jih je povzročil novi predpis. Po naših močeh bomo pri teh prizadevanjih tudi sodelovali. Upam, da nam bo stvar s skupnimi napori le uspelo urediti tako, da praviloma ne bo prišlo do izplačila minimalnih osebnih dohodkov. Verjetno se bo pa pokazalo, da stanja v vseh delovnih organizacijah ni moč sanirati in da so nekatere likvidacije nujne. Ne moremo dopuščati, da kakor koli delovna organizacija životari na račun družbe kot celote in predvsem na račun izredno nizkih osebnih dohodkov delavcev.

M. ŽIVKOVIČ

Vedno in ob vsaki priliki skodelico kave

mercator

NAŠ PODLISTEK: POLEMIČNA RAZPRAVA K ZAKONSKIM NORMAM

Prof. dr. Stojan Pretnar

Odgovornost za upravljanje

Samoupravljanje je pri nas ustavno določena oblika upravljanja družbenega premoženja. To družbeno premoženje je v vsakem posameznem podjetju zaupano njegovemu delovnemu kolektivu, da ga upravlja sicer v svojem imenu, toda v interesu vse družbene skupnosti. Zato je sleherni upravljanje in tudi samoupravljanje gospodarjenje z zaupanim premoženjem, ali drugače izraženo, v bolj poenostavljeni obliki: tudi samoupravljanje je upravljanje tujega premoženja. Zato nam je lahko razumeti, da je vprašanje odgovornosti za zaupano premoženje osrednje vprašanje ne samo naše zakonodaje, temveč našega celotnega družbenega sistema. Toliko bolj nas mora zato presenetiti, da naša zakonodaja tega problema ne ureja niti od daleč tako, da bi bila odgovornost sistematično vključena v predpise o upravljanju oziroma samoupravljanju.

Da bodo naslednja izjava jasnejša, poudarjamo že v uvodu, da v tem sestavku govorimo le o odgovornosti za pravilno in vestno gospodarjenje z zaupanimi družbenimi sredstvi. Izločujemo torej vso kazensko odgovornost in tudi administrativno odgovornost po posebnih predpisih.

Problem je zapleten in ga pravzaprav ni mogoče obdelati v kratkem zapisu, zato se moramo tudi tu omejiti na nekatere informativne in primerjalne podatke in opozoriti na nujnost, pred katero stoji naša zakonodaja, ki bo morala v najkrajšem času vprašanje odgovornosti izčrpnost in vsestransko rešiti, če hočemo zagotoviti uspešno rast našega gospodarstva in predvsem vcepiti s konkretnimi določbami večji občutek odgovornosti kot ga danes lahko ugotavljamo.

Glede dolžnosti pri gospodarjenju je naša zakonodaja z ustavo na čelu dovolj jasna. Tako določa ustava in po njej povzema dobesedno Temeljni zakon o podjetjih naslednjo določbo (člen 17): Podjetje je dolžno ohraniti nezmanjšano vrednost družbenih sredstev, ki jih upravlja. To pa je minimalna obveznost podjetja in drugih gospodarskih organizacij, ker je njegova temeljna družbena naloga, kot isti zakon na drugem mestu poudarja, biti »osnovni nosilec družbene reprodukcije«, zaradi česar si podjetje »s svojim poslovanjem ostvarja sredstva, ki jih potrebuje za trajno opravljanje svoje dejavnosti«. Naloga podjetja je torej njegova neprestana gospodarska rast. Način, kako morajo podjetja oziroma njihovi organi, te naloge opravljati, določa zakon o sredstvih takole: »Gospodarska organizacija mora izvrševati pravico upravljanja s skrbnostjo dobrega gospodarja.«

Načela so torej jasna, naloge točno postavljene, skrbnost dobrega gospodarja je predpisana. Zato bi bilo logično, ne samo za pravnik, da bo naša zakonodaja v enaki meri precizna tudi pri določanju odgovornosti, kolikor podjetje ne raste, kolikor se osnovni fond njegovih sredstev proti ustavnemu in zakonitemu predpisu v svoji vrednosti zmanjšuje in kolikor organi podjetja in drugih gospodarskih organizacij na splošno ne poslujejo s skrbnostjo, ki jim je naložena.

Dejansko ugotavljamo nasprotno: Če pregledamo našo zakonodajo, zlasti Temeljni zakon o podjetjih, pa tudi zakon o konkuri in prisilni poravnavi, bomo zaman iskali določb o odgovornosti za nepravilno in nevestno gospodarjenje s sredstvi, ki jih družba zaupa posameznemu delovnemu kolektivu. V tem presenet-

ljivem dejstvu je po mojem mnenju iskati koren za neštivilne težave in nepravilnosti, o katerih sleherni dan zvemo že iz dnevnega časopisa.

Namesto do zadnje podrobnosti izdelanega sistema odgovornosti ugotavljamo na žalost skoraj popolno praznino v zakonodaji.

Preden utemeljimo to trditev z določbami v naši zakonodaji, morda ne bo odveč, če na kratko primerjamo sistem odgovornosti, kot ga predpisujejo zapadne zakonodaje o delniških družbah. Tudi pri teh družbah njihovi organi ne upravlajo svojega, temveč tuje premoženje, zato je tudi sistem odgovornosti do kraja izdelan in dognan.

Odgovornost se prične že v fazi ustanovitve. Zato odgovarjajo ustanovitelji delniške družbe osebno in solidarno za vse nepravilnosti in zlasti za nepravilnost podatkov, s katerimi stopa delniška družba v poslovno življenje. Ker je delniška družba tako zelo pomembna za celotno gospodarsko življenje v državi in predvsem zaradi varnosti njenih poslovnih partnerjev, predpisujejo razne delniške zakonodaje poseben postopek pri ustanovitvi, pri čemer morajo pred formalnim nastankom družbe podati svoje izčrpnost mnenje in oceno tudi o delniške družbe neodvisni in zunaj nje stoji pregledniki računov. Delničarjem in upnikom družbe pa odgovarjajo tudi ti za nepravilnost podatkov ali za nepravilnost in nevestnost pri izdelavi svojih poročil, zaradi katerih se pač ljudje odločijo, da svoj denar nalagajo v delnice novo nastale družbe.

Če se že ob tem problemu ozremo na našo zakonodajo, ne najdemo v njej niti sledu o kakršnikoli odgovornosti ustanoviteljev podjetja ali druge gospodarske organizacije, če je bila ustanovljena brez ekonomske utemeljitve. Edina garancija je v tem, da mora ustanovitelj novo ustanovljenemu podjetju omogočiti tista sredstva, ki jih je določil v svojem aktu o ustanovitvi. Toda to je le interno razmerje ustanovitelj — podjetje, druge odgovornosti zlasti nasproti upnikom podjetja pa ni.

(Nadaljevanje prihodnjic)

ARGUMENTI NA TEHTNICI

ZIVAHNA POLEMIKA MED PROSVETNIMI DELAVCI V TRŽIČU

Na seminarju za prosvetne delavce občine Tržič, ki je bil nekaj dni pred začetkom šolskega leta, so obravnavali tudi osnutek predloga republiškega zakona o financiranju vzgoje in izobraževanja. Zelo dobra plat te razprave, ki jo je vodila republiška poslanka tov. Fagančič, je bila njena polemičnost, zasnovana na prepričljivih argumentih. Avditorij 80 prosvetnih delavcev je nadrobno tehtal argumente za in proti občinski izobraževalni skupnosti, kakor tudi argumente za in proti širši regionalni izobraževalni skupnosti. Prosvetni delavci se niso omejevali le na to, kaj je v osnutku predloga zakona slabo zapisano, marveč so svoja razmišljanja usmerili k iskanju tistega, kar naj bi bilo najboljše. Poudarili so, da se zavedajo, da nobena izobraževalna skupnost ne more biti sama po sebi idealna, in da bo torej različne argumente treba skrbno pretehtati.

GORENJSKA JE ENOTNA REGIJA

Predstavniki Zavoda za prosvetno pedagoško službo Kranj je uvodoma poročal o rezultatih javne razprave, ki sta jo že pred dvema mesecema organizirala kranjski in jeseniški zavod.

O čem so že takrat razpravljali? Poudarili so izkušnjo, da pri zelo veliki regiji upada interes občin za razvoj in problematiko šolstva na njihovem območju. Odločili se za 4 velike izobraževalne skupnosti v Sloveniji, bi torej pomenilo ohranitev še naprej nevzdržno sedanje stanje in podpirati centralistično koncepcijo urejanja problemov vzgojno izobraževalnih dejavnosti.

Če je to prvo stališče, ki se je doslej že jasno izoblikovalo, potem je drugo naslednje: gorenjska regija (Kranj, Skofja Loka, Tržič, Jesenice, Radovljica) je zaključena enota tudi v pogledu izobraževanja. Gorenjska že sedaj združuje v svojih šolah druge stopnje 85 % vse

mladine, ki se po šolanju zaposli na Gorenjskem. Gorenjska regija, njena izobraževalna skupnost, bi torej tudi odslej lahko zagotavljala racionalen in skladen razvoj šolstva druge stopnje, se lažje povezovala z družbeno-političnimi skupnostmi in delovnimi organizacijami pri reševanju problematike, ki izvira iz vertikalne povezanosti šol in njihove kompleksne problematike v regiji. Končno so se tisti, ki tako razmišljajo, pri tem oprali tudi na strokovno mnenje, da je Gorenjska zaključena regija. To je mnenje, ki ga zagovarja študija »Mreža šol druge stopnje v SR Sloveniji« (izdelal maja 1966 Republiški sekretariat za prosveto in kulturo).

Že na posvetu v Kranju pred dvema mesecema pa se je izoblikovalo tudi nasprotno mnenje. Izhodišče izobraževalnih skupnosti naj bi bilo v občini in le-te naj bi se same v skladu s svojimi interesi medsebojno povezovala v širše regije.

mišljanju dodajal: pravimo naj bi izobraževalna skupnost ne imela le funkcije financirati šolstvo, temveč tudi usmerjati razvoj šolstva. V občinski izobraževalni skupnosti bi prav gotovo več Tržičanov lahko vplivalo na šolstvo, a če bi Tržič sodil v ljubljansko izobraževalno skupnost, bi tam naše interese lahko zagovarjali le dva ali trije predstavniki. In dalje. Radi bi čimvečjo samoupravnost in vpliv proizvajalcev na trošenje sredstev. Nikar jim torej ne možnosti in pravice preveč ne odtujimo. Seveda pa je tudi res, da si dobro usmerjanega šolstva ni mogoče zamisliti brez dobre prosvetno-pedagoške službe, te pa si vsaka občina ne more privoščiti. Zato bi bilo potrebno ubrati srednjo pot, odločiti se za srednje veliko izobraževalno regijo.

Polemika v Tržiču je torej postavila tele alternative:

— Ali občinska izobraževalna skupnost in prestovoljno medsebojno povezovanje takih skupnosti v širšo izobraževalno skupnost? (Nihče pa že danes ne verjame, da bi se bogatejša občina hotela povezovati z revnejšo). Najbolj prepričljiv argument, ki smo ga slišali v zagovor te alternative je ta, da bi občine lažje zbrale potrebna dodatna sredstva in da bi se osnovna šola zagotovo uspešneje povezovala z življenjskim in ustvarjalnim okoljem komune.

— Ali gorenjska regija, ki naj bi skrbela za enotnejše pogoje vseh gorenjskih osnovnih in drugostopenjskih šol, oziroma le za enotnejše pogoje prvih, če bi republiška izobraževalna skupnost prevzela skrb za razvoj vseh slovenskih drugostopenjskih šol?

VIR SREDSTEV ZA ŠOLSTVO ODVIŠEN OD ZNANJA ZAPOSLENIH

Odločna zahteva, ki smo jo slišali v Tržiču: zakaj predlog zakona med vsemi naštetimi zavodi ne našteva tudi delavskih univerz? Ali jih še vedno istovetimo z izobraževalnimi centri v gospodarstvu oziroma z od-

delki za odrasle pri rednih šolah? Delavske univerze je poklicalo v življenje samoupravljanje, živa potreba zaposlenih, da izpopolnjujejo svoje znanje. V Tržiču je na primer še vedno 49 % zaposlenih brez popolne osnovne šole. Zaposlenim je potrebno stalno strokovno izpopolnjevanje, kot samoupravljavcem in gospodarjem so jim potrebna družbena znanja. Končno tudi njihove splošne izobrazbe ne bi smeli več podcenjevati, saj človek danes marsikdaj že ni več sposoben najti soglasja med seboj in strojem.

V predlogu zakona o izobraževanju odraslih ni govora. In vendar so zaposleni tisti, ki bodo s svojim prispevkom od osebnega dohodka (to je glavni vir!) ustvarjali slabše ali boljše pogoje za šolanje novih generacij. Kako naj ustvarjajo več, če njihovo znanje danes ni zadovoljivo? Ali smo res že tako bogati, da lahko križem rok čakamo le na rezultate novih izšolanih generacij?

Sonja Gašperšič

Stališča ob osnutku slovenskega zakona o financiranju izobraževanja in vzgoje

Za en vir financiranja

Posredovala sta jih republiška odbora sindikata storitvenih dejavnosti in sindikata kmetijskih ter živilskih delavcev Slovenije

V javno razpravo o osnutku slovenskega zakona o financiranju izobraževanja in vzgoje so se vključili tudi sindikati. Te dni je zasedalo predsedstvo republiškega odbora sindikata storitvenih dejavnosti, hkrati pa je tudi republiški odbor sindikata kmetijskih in živilskih delavcev sklical posvetovanje predstavnikov dvanajstih kmetijskih delovnih organizacij iz vse Slovenije ter predstavnikov slovenskih kmetijskih šol. Na obeh sestankih so razpravljali o osnutku zakona o financiranju izobraževanja in vzgoje. Skušajmo na kratko izluščiti nekatere bistvene pripombe, ki so jih prispevali predstavniki obeh sindikatov.

GOSTINSKE IN TRGOVSKE ORGANIZACIJE NAJ BI SAME FINANCIRALE IZOBRAŽEVANJE SVOJIH KADROV

Razprava na seji republiškega odbora sindikata storitvenih dejavnosti se je v glavnem osredotočila na financiranje izobraževanja na šolah druge stopnje, ali še konkretnije povedano, na gostinskih in trgovskih šolah ter drugih ustreznih šolah, kjer se izobražujejo kadri za gostinsko ali trgovsko stroko. Člani predsedstva pa tudi gostje, ki so seji prisostvovali, so menili, da bi glede financiranja šol njihovih strok bila primerna za vso republiko ena izobraževalna skupnost, oziroma naj bi gostinske in trgovske organizacije same financirale izobraževanje svojih kadrov.

V razpravi so člani predsedstva opozorili na vrsto pomankljivosti v dosedanjem izobraževanju kadrov za potrebe gospodarskih organizacij s področja storitvenih dejavnosti. Predvsem so ugotavljali, da je raznih šol, bodisi gostinskih, trgovskih ali obrtnih vse preveč, za kar tudi precej neracionalno trošimo sredstva. Mnogi so se spraševali, ali je potrebno, da imamo

v Sloveniji devet gostinskih in prav toliko trgovskih šolskih centrov ob samo milijon in pol prebivalcev. Navedli pa so primer Francije, kjer imajo za vso deželo le 6 gostinskih izobraževalnih centrov.

Zavoljo tega so si bili predstavniki sindikata storitvenih dejavnosti edini, da naj gospodarske organizacije, ko bodo tudi odslej financirale izobraževanje svojih kadrov, pričajo tudi kakšne kadre in koliko šol zanje potrebujejo. Sicer je kaj malo verjetno, da bodo zbrale tudi dovolj denarja za financiranje izobraževanja in vzgoje lastnih kadrov.

Člani sindikata storitvenih dejavnosti so se ob tem, ko so razpravljali o virih financiranja za izobraževanje in vzgojo, zavzeli le za en vir financiranja, in sicer za prispevek od osebnih dohodkov zaposlenih. Menili so, da je ta vir najbolj povezan z znanjem, vloženim v delo, in če bodo uspeli, se bodo potegovali za kar največji odstotek, to je najmanj za prispevek v višini 5 % od osebnih dohodkov zaposlenih.

ZA ENO IZOBRAŽEVALNO SKUPNOST

Na posvetovanju, ki ga je organiziral sindikat kmetij-

(čeprav se kasneje razmerja popravljajo!), smo imeli v Sloveniji 4,1 % prebivalcev s srednjo izobrazbo, 1,6 odstotka z višjo in visoko izobrazbo in 71,9 % prebivalstva z osnovnošolsko izobrazbo. Avtor omenjenega članka se zavzema za raven kadrovske strukture, ki jo je postavil francoski ekonomist I. Fourastie, ko je imel pred očmi gospodarstvo, ki bi bilo zmožno ustvarjati 1500 do 2000 dolarjev narodnega dohodka po prebivalcu. Po tej strukturi naj bi bilo ca. 14 % visoko strokovnih kadrov, ca. 27 % višje in srednje strokovnih kadrov, ca. 40 % kvalificiranih in le ca. 19 % nekvalificiranih (poč tem razumemo priučene). *Kratka primerjava: 5,7 % srednje, višje in visoko kvalificiranih leta 1961 v Sloveniji nasproti 41 % srednje, višje in visoko kvalificiranih po kadrovske strukture francoskega ekonomista!*

OKOLI ČESA JE POTEKALA POLEMIKA V TRŽIČU?

V širši izobraževalni skupnosti, skupnosti gorenjske regije, so poudarjali v Tržiču, bi imeli možnost izravnati doslej velike nerazumne razlike, zlasti v osebnih dohodkih učiteljev. Ne gre samo za razvite in revne občine, gre tudi za razlike, ki so nastale med občinami, katerih ekonomska moč sicer ni velika, in manj razviti občinami, katerih proračuni so bili s strani republike dotirani. A še vedno obstaja vprašanje, po kakšnih merilih naj bi se v bodoče razvitejši odrekli določenemu delu sredstev v korist osnovnega šolstva manj razvitih področij?

Tisto, povsem nasprotno stališče širši regiji, je našlo veherentne zagovornike tudi v Tržiču. Obstaja nevarnost, da bi se občine, ki smo jih s tem razbremenili finančne skrbi za osnovno šolstvo, razvezale tudi sicer vsakršne skrbi za raven in kvaliteto osnovne šole, njene uspehe, njeno povezavo z okoljem itd. To pa ne bi bilo dobro, saj so nekatere občine v preteklosti zelo lepo skrbele za svoje osnovne šole in rezultati so vidni. Komuna ne bi smela izgubiti živega stika z izobraževanjem, zato bi bilo vendarle morda smotrnejše, da bi v okviru občinskih izobraževalnih skupnosti ostala skrb za otroško varstvo, osnovne šole, glasbeno šolstvo in pa seveda za izobraževanje odraslih, saj te potrebe lokalna skupnost najbolj pozna. Ne nazadnje bi bile občinske izobraževalne skupnosti gotovo najcenejše in najučinkovitejše, kadar bomo morali zbrati dodatna sredstva za izobraževanje, za prevoze otrok, za malice, za stanovanja učiteljev, šti-

Novi prijatelji za novo šolsko leto

Za delo, za šolo in za izlete vas lepo obleče

modna hiša
LJUBLJANA - MARIBOR

nama LJUBLJANA

V BLAGOVNICI S STANOVANJSKO OPREMO
NAMA, WOLFOVA 1
NA IZBIRO
V PRITLIČJU:

- sobno in kuhinjsko pohištvo, modernih in klasičnih oblik
- oblažnjeno pohištvo; kavči, otomane, fotelji
- vzmetnice, žimnice »jogi«
- kuhinjske in sobne mize, stoli
- šivalni stroji

NAKUP POHIŠTVA IN GOSPODINJSKIH APARATOV
TUDI NA POTROŠNIŠKI KREDITI
10-ODSTOTNI POPUST PRI PLAČILU Z DEVIZAMI

nama

LJUBLJANA

GOSTINSKO PODJETJE

SIDRO
Piran

vabi

v novo odprto restavracijo PUNTA, Piran, ki ima poleg 200 sedežev v restavraciji še 200 sedežev na gostinskem vrtu ter urejeno parkirišče

TOVARNA BREZ »BOTROV«

Tovarna, ki so jo obsodili na propad, danes žanje lepe uspehe – V modernizacijo proizvodnje so vložili že blizu 350 milijonov starih dinarjev lastnih sredstev – V novomeškem podjetju »Labod« so v treh letih povečali produktivnost za 44 % in se tako približali evropski produktivnosti – »To, kar smo naredili, je šele tretjina tistega, kar hočemo storiti,« je našemu sodelavcu izjavil direktor Zdravko Petan

Mnoga podjetja, ki so zrasla iz majhnih obrtniških delavnic, so danes na precej trdnih nogah.

Zavoljo preprostih razlogov.

Niso si mogla pomagati s krediti. Pot gospodarjenja so si utirala sama, kakor so vedela in znala. Ta pot ni bila lahka. Tudi ni mogla biti lahka, saj so delavci zelo pazili, za kaj bodo potrošili ta ali oni dinar. Delavcem ni bilo vseeno, ali bodo težko prigrisnjeni denar porabili za stroje ali pa ga bodo potrošili »iz rok v usta«.

Preudarno so si izbrali pot bodočnosti.

Denar so nalagali v modernizacijo proizvodnje, to je v stroje, v izboljšanje tehnoloških postopkov, v kadre...

Žilavo so se spoprijeli s težavami. To se jim že danes pošteno obrestuje.

Vzemimo primer metliške konfekcije »Beti«, ki je začela delati v nekdanih konjskih hlevih. Tedaj je bila na zadnjem mestu med konfekcionarji, danes je med prvimi. Vsi so ji pred leti napovedovali neslaven konec. Seveda so se delavci v »Beti« marsičemu odrekli, da so lahko dosegli to, kar danes imajo. Danes pa nimajo samo sodobnih strojev, marveč tudi nove tovarniške prostore, solidne osebne dohodke in letno prigrisnjeni tudi več kot 500 milijonov S-din za sklade.

A to pot ne bo tekla beseda o »Beti«...
...marveč o novomeški industriji perila »Labod«. Sorodni sta si obe tovarni. Sorodni v tem, da »Labod« preživlja podobno pot razvoja, kot jo je preživljala še pred nedavnim metliška »Beti«.

»Toda to je šele tretjina od tega, kar hočemo narediti,« pojasnjuje direktor. »Imamo načrte, da tovarno še razširimo in da od sedanjih 3,6 milijarde starih din bruto proizvodnje v naslednjem letu preidemo na 4 milijone S-din, kasneje pa na... Pravzaprav, o tem raje ne go-

strani predsednika občine, bi kaj malo ostalo od tovarne.

In če jedro kolektiva ne bi imelo toliko trdne volje priti na zeleno vejo.

Tako so pred štirimi leti v »Labodu« še enkrat začeli znova. Največji problem so bili proizvodni prostori. Sanacijski na-

gospodariti denar, če smo hoteli odpraviti 102-milijonsko izgubo. Tedaj smo zaslužili le borih 10 tisoč S-din na mesec,« je rekla Ivanka Gorkič, predsednica delovne skupnosti v likalnici. Sanacija 102-milijonske izgube pa je bila za kolektiv »Laboda« samo ena od številnih težav, ki so se zgrnile nanj.

Bolj jih je skrbelo, ali bodo v njihov kolektiv sploh prišli strokovnjaki, ko pa so imeli tako nizke osebne dohodke. Brez strokovnjakov pa so bili »zapisani pogubi«. Odrekli so se mnogim ugodnostim. Predvsem višjim osebnim dohodkom, samo zavoljo tega, da bi maloštevilne tehnike in inženirje, ki so jih uspeli dobiti, dobro nagradili. Strokovno delo in spodbuden proizvodni program sta jim kmalu začela prinašati lepe denarje. Takoj ko so sanirali izgubo, so pred tremi leti ob cesti, ki pelje na Otočec, zakoličili nove proizvodne prostore. Vanje so se preselili letos. V vseh teh letih pa so prigrisnjeni toliko denarja, da si niso sezidali samo nove tovarne, marveč kupili tudi nove stroje. Nad 350 milijonov starih din jih je vse veljalo, pa so ta denar radi dali iz svojih skladov.

To je le eden od podatkov dobrega gospodarjenja. Stevilke o tem pa so še bolj zgovorne. Če jih izkoristimo, potem ne gre prezreti, da je kolektiv novomeškega »Laboda« s specializacijo proizvodnje v zadnjih treh letih povečal produktivnost kar za 44 odstotkov. S tem se je močno približal produktivnosti v podobnih tovarnah zahodnoevropskih dežel. Osebnih dohodkov zaposlenih so na osnovi izoblikovanih meril nagrajevanja povečali od leta 1962 najmanj za šestkrat.

Ali pa: sklade na enega zaposlenega so povečali od 86 tisoč S-din v letu 1962 na blizu 600.000 S-din v lanskem letu. Kolektiv »Laboda« je lani prvič začel resneje tudi izvažati. Sraje

črt, ki so ga izdelali na občini za »Labod«, je tako najprej predvidel izgradnjo novih proizvodnih prostorov, saj dotedanji tesni prostori na Glavnem trgu v Novem mestu resnično niso bili niti malo primerni za kolikor toliko normalno proizvodnjo. Prišel je novi direktor tov. Zdravko Petan.

ODREKLI SO SE VIŠJIM OSEBNIM DOHODKOM, DA BI LAHKO NAGRADILI STROKOVNJAKE

»Posojila za sanacijo podjetja smo dobili le 27 milijonov starih din. Sami smo morali pri-

S POLNO ZMOGLJIVOSTJO OB NOVM LETU

V novomeškem »Labodu« že danes lahko naredijo 8.000 moških srajc dnevno. S tem so se uvrstili med srednje velike tovarstvene proizvajalce. Proizvodnjo so specializirali: 90 odstotkov srajc in le 10 odstotkov moškega spodnjega perila.

»Marsikdo se je že spotaknil ob nas, zakaj ne proizvajamo samo srajc,« pripoveduje direktor Laboda ZDRAVKO PETAN. »Na očitke, zakaj »štulimo« v proizvodnjo še moško spodnje perilo, ko pa je takšnih proizvajalcev v Jugoslaviji blizu 200, moram odgovoriti, da se nam zdaj tudi proizvodnja spodnjega moškega perila splača. Prav tako smo jo specializirali. V tej proizvodnji stalno dela 30 delavk in po naših izračunih dosegajo evropsko produktivnost.

Direktor ima po svoje prav. Tudi rezultati gospodarjenja to potrjujejo.

»Dejansko bomo s polno zmogljivostjo začeli proizvajati z novim letom,« pripovedujejo delavci. »V nove proizvodne prostore smo se preselili šele pred nedavnim. Zavoljo tega smo delovni načrt za drugo polletje naredili posebej, kajti proizvajati smo začeli pod boljšimi pogoji.

Posebej so načrt naredili tudi za ostala dva obrata »Laboda«, ki jih imajo v Krškem in v Kostanjevici. Prej so v obeh obratih, tako v Krškem kot v Kostanjevici, delali le v eni izmenici. Zdaj imajo že dve izmenici in po potrebi, kadar rešujejo »ozka grla«, vpeljejo tudi tretjo izmeno. Podobno velja tudi za obrat v Novem mestu.

vorim, da ne bo imel spet kdo pripomb, kaj se hvalite, saj tega ne boste naredili...«

LIKVIDACIJA ALI SANACIJSKI NAČRT

V »Labodu« raje delajo, kot pa govorijo o svojih uspehih. Zavzeto pa povedo, kaj morajo še storiti, da bodo še bolje gospodarili. A vseeno je pogovor stekel o tem, kako so sploh dosegli takšne proizvodne rezultate, kakršne izkazujejo sedaj.

Naredimo kratek skok v leto 1962, ki nedvomno pomeni prelomnico za novomeško industrijo perila.

Takrat so imeli »na grbi« 106 milijonov S-din izgube. Delno po svoji krivdi, delno pa zavoljo »zunanjih« vplivov, kot zdaj pravijo. Toda, ko so si v »Labodu« nakopali takšno izgubo, niso imeli niti proizvodnega programa, o industrijsko tehnološkem procesu ni bilo govora, kaj šele, da bi imeli kakšnega strokovnjaka, ki bi organiziral proizvodnjo. Na novomeški občini so že rekli:

»Labod« naj gre v likvidacijo!

Vsi so bili črnogledi glede »Laboda«. Kanček upanja je tlel le še pri nekaterih največjih optimistih, ki so verjeli, da se da »iz novomeške« industrije perila še kaj narediti. Sicer bi se na cesti znašlo 270 zaposlenih, od tega 97 odstotkov mater z otroki in deklet.

Med optimisti je bil tudi predsednik novomeške občine Sergij Thorževskij. Zaupal je kolektivu »Labod« in nagnil tehtnico v korist »sanacijskega načrta«.

»Kar je res, je res,« pravijo v Novem mestu. »Če kolektiv »Laboda« ne bi imel na svoji

BETKA GOLOB DELA NA TEKOČEM TRAKU V SIVALNICI IN JE KVALIFICIRANA SIVILJA

so izvozili za 200.000 dolarjev v šest zahodnoevropskih dežel. Letos bodo izvozili na trg s čvrsto valuto za približno pol milijona dolarjev moških srajc.

In tako naprej govorijo številke...

LAHKO BI GOSPODARILI SE BOLJE, ČE...

Direktor podjetja je odgrnil še drugo plat:

»Nisem zadovoljen s tem, kar smo dosegli. Predvsem me težijo še zmeraj nizki osebni dohodki delavk. Namesto da bi zaslužile po 80 in več tisoč S-din, za kar imajo izredne možnosti, pa nekatere zaslužijo le po 35.000 starih din na mesec. Imamo realno izoblikovana merila nagrajevanja za sleherno delovno mesto, tako v neposredni proizvodnji kot v upravno tehničnem vodstvu podjetja, odlične delovne pogoje... Pa vendar nekatere, zlasti mlajše delavke, nočejo biti bolj resne pri delu.

Ena od »starejših« delavk iz likalnice:

»Delamo v manjših skupinah in imamo skupinsko normo. Zavoljo tega se pri nas redkokdaj zgodi, da bi katera od delavk

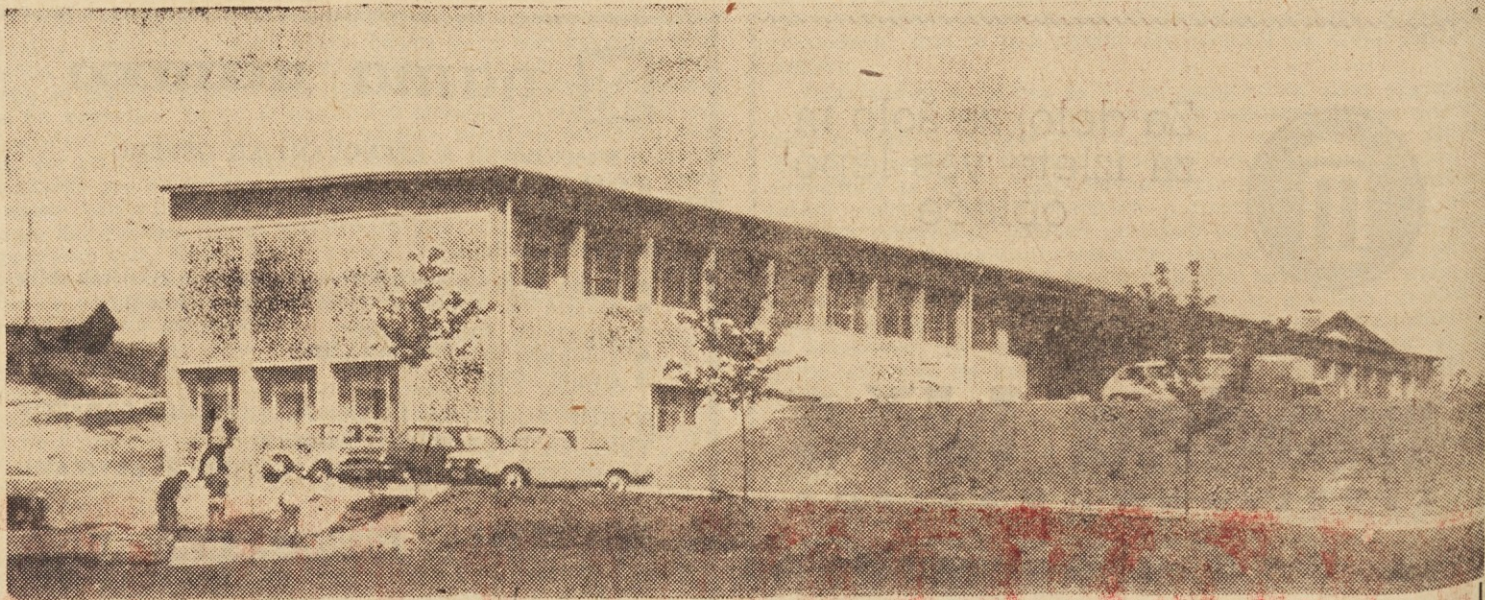
slabo zaslužila. Kajti, če ugotovimo, da je slabo delala, jo kaj hitro izločimo iz svoje sredine. Povsem drugače pa je pri mlajših delavkah, ki delajo na delovnih mestih z individualno normo ob tekočem traku. Tu se še kako pokaže, katera delavka je pridna in katera ne. Toda, če se sama ne zavzame za delo, jo za zdaj težko kdo prisili, da bi bolj in več delala.

To pa je pomanjkljivost njihovega sistema nagrajevanja. Spoznali so jo tudi organizatorji proizvodnje. Zato za delovna mesta ob tekočih trakovih, teh imajo več, že oblikujejo nova merila nagrajevanja, ki jih bodo najprej tri mesece preizkušali, potem pa, če se bodo obnesla, tudi uzakonili.

K tej (ne) vsakdanji zgodbi o novomeški industriji perila »Labod« bi lahko zapisali še mnogo spodbudnih besed.

Vsekakor pa življenje in gospodarjenje blizu 500-članskega kolektiva potrjuje izrek, da »iz majhnega raste veliko«. In da za to ni potrebnih nobenih »botrov«, če delovni kolektiv pošteno zasluče rokave in tako postane sam svoj »boter«.

MILAN ŽIVKOVIČ

NOVA TOVARNA - NOVE PERSPEKTIVE